

Наше Слово

PIK LXV № 36 (3291) WARSZAWA, 6 WRZEŚNIA 2020 ROKU
CІНА – зл. 4,00 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

На заняттях
з образотворчого
мистецтва

Місце зустрічі – «Зустріч»

Українська діаспора у Кракові є однією з найбільших у Польщі. І якщо ще якісь чотири-п'ять років тому місцем, де можна було знайти «своїх», був переважно фейсбук і греко-католицька церква, то зараз ситуація виглядає зовсім інакше. За останні кілька років у місті з'явилося багато різноманітних організацій, створених українцями. Декілька з них є безперечними лідерами й успішно об'єднують людей як осередки рідної культури та мови. Один із таких – фонд «Зустріч». Про нього та людей, які його творять, – далі у нашій розмові зі співзасновницею організації Олександрою Запольською та іншими активістами.

Історія «Зустрічі»: від початку діяльності до життя фонду під час карантину

Ми домовилися зустрітися з Олександрою після тривалої карантинної перерви в офісі фонду. З першого погляду можна помітити, що в анабоз тут ніхто не впадає. Нова бібліотека, фіранки на вікнах – й нові люди, які господарюють тут як вдома. Незнайомої дівчина одразу замість чаю пропонує мені дезінфектор для рук. В одній кімнаті – заняття з образотворчого мистецтва, в іншій – робототехніка. У холі батьки чекають на своїх малюків. Розмовляють переважно українською, але часом чути і російську. Питаю Олександру Запольську:

Чим фонд займався під час карантину?

Спочатку кілька днів були в шоці, а потім зрозуміли, що треба швидко з нього виходити. Організували флешмоби – конкурси у фейсбуці (музичний та мистецький). Перевели більшість занять в онлайн – музичні, мовні, «Пізнайко», психологічні групи, жіночий клуб та інші. Усі вони безкоштовні. Проводили вебінари з фахівцями з урядових установ. Займалися організацією простору, підготовкою нових проєктів, плануванням.

Скільки вас працює над такими «мозковими штурмами»?

Усе залежить від конкретних випадків. Але загалом зараз група активістів налічує вже понад 20 людей.

А починалася «Зустріч» із тебе і...?

Ну, спершу це була активність у зовсім іншому напрямку. Спочатку було спонтанне бажання якось допомогти Україні, коли в листопаді 2013 року почався Майдан, а потім і війна. Тоді ініціативні люди стали групуватися; ми познайомилися, виникали якісь ідеї. Це все відбувалося через фейсбук, ми створили сторінку «Український клуб у Кракові». Організовували мітинги на площі Ринок. Цікаво, що тоді ж нами за-

▲ Олександра Запольська

цікавилася воеводське управління. Бо до того українців у Кракові не було видно. А тут раптом виявилось, що їх багато, що вони активні, проводять якісь заходи. Воеводське управління запропонувало зустрітися та налагодити контакт.

Виступили з якоюсь допомогою?

Пропозицій було багато, але, на жаль, практика відрізнялася від теорії... (сміється). Плюс у тому, що тоді познайомилися активні люди з різних середовищ, які без цього, може, і не пересіклися би: і з Об'єднання українців у Польщі (головував у Кракові тоді Ярослав Михалик), і з Ягеллонського університету (Кароліна Пшчола, Галя Чуба), з Гірничо-металургійної акаде-

мії (Андрій Кудряшов). На початку виникли неформальні групи, що об'єднували людей, які мали більше спільного – за віком, регіоном, часом перебування у Польщі. Але таким чином усі між собою перезнайомилися і почали співпрацювати.

Чим займалися?

Збирали медикаменти та засоби для охорони, які відправляли на Майдан. Після розстрілів прибув борт із пораненими, якими ми теж опікувалися. Завдяки професіоналізму польських медиків та нашої спільній підтримці усі вони вижили. Багато допомагало Об'єднання українців у Польщі на чолі з головою краківського осередку Ярославом Михаликом: вони проводили збір грошей у церкві, купували необхідні речі, займалися організаційними питаннями. Також допоміг тоді польський відділ Мальтійського ордену. Вони перевозили поранених своїми автомобілями швидкої допомоги, забезпечували проживання для їхніх родичів. Австрійський відділ ордену фінансував проведення деяких складних операцій.

Пізніше виникла ідея допомагати дітям героїв Небесної сотні, організувати для них канікули у Кракові. З'явилося питання запрошень для віз. І ось тоді ми зрозуміли, що аби повноцінно функціонувати, треба мати зареєстровану організацію. Фонд «Зустріч» офіційно з'явився у 2016 році.

Зрозуміло, що відповідальності й навантаження стало більше. Довелося відмовитися від основної роботи, чи поєднуєте її з громадською діяльністю?

Ні, ну я за щось ще й мушу жити! (сміється) У нас немає штатних працівників. Часом через проєкти ми отримуємо часткове фінансування для оплати роботи активістів, але не на постійній основі. Комерційною діяльністю займатися не хочемо. Організація не може працювати як фірма. Я завжди боюся, що комерція «з'їсть» саму громадську ідею. Навіть ті люди, які працюють за зарплату, повинні мати місію. Не може бути також жорсткого управління, фонд – це наше спільне творіння, тут кожен має право голосу. Звісно, ми розуміємо, що в усіх є свої обов'язки, пріоритети. Одна психологиня під час нашого знайомства була надзвичайно здивована, коли дізналася, що в мене, окрім «Зустрічі», ще є чоловік, діти, робота.

Бачу багато нових облич. Тішить, що до фонду долучаються ініціативні й творчі люди.

Так. Але, щоби бути активним, треба мати трохи стабільнішу особисту ситуацію. Цього багато хто з новоприбулих мігрантів чи студентів не має. Відбувається ротация: люди або повертаються в Україну, або їдуть далі – в Америку, країни Європи. В емігрантському середовищі немає стабільності. Є люди, які долучилися та чогось навчилися. Здавалося, що вони можуть почати розвивати організацію – але в них змінилася життєва ситуація. Було би добре мати «ядро» людей, які осіли, вже не «борються за виживання» і можуть присвятити час громадській діяльності.

Тому ми ще маємо багато недосконалостей, до стану «ідеальної організації» ще треба прийти. А цього не буде, поки ми не збудуємо сильну і стабільну команду активістів, щоб можна було чітко поділити сфери відповідальності. Поки що ми виконуємо роботу величезної організації, але з мінімальними ресурсами, зокрема й людськими.

Поєднати різні середовища

Чи співпрацюєте з Об'єднанням українців у Польщі?

Така була ідея при створенні «Зустрічі» – об'єднати меншину та мігрантів. Я у Кракові живу 26 років, загалом у Польщі – 27. Мій батько народився поблизу Сянока, його виселили 1945 року. Для мене тема меншини не чужа. Моя бабця відмежувалася від тих спогадів – настільки важко вона це пережила. А деякі мігранти навіть не знають про акцію «Вісла». Меншина, зі свого боку, довго працювала у своєрідному підпіллі – у закритому, герметичному середовищі, і це теж наклало свій відбиток. Тож, звісно, українці з України і з польської меншини відрізняються. Але сучасність вимагає від нас відкриватися і знаходити точки дотику. І нам це вдавалося: наприклад, до підготовки заходів з нагоди 70-річчя акції «Вісла» долучилися всі. 2. ➔

Молоді українці налаштовані на виїзд з України. А чи ми маємо для них стратегію?

ІГОР ІСАЄВ,
головний редактор
порталу PROstir.pl

Напередодні Дня Незалежності з'явилися два дослідження — у першому українців запитали, зокрема, чи хочуть вони будувати майбутнє у своїй державі, а в другому в українських іммігрантів Мазовецького воєводства поцікавилися, чи пов'язують вони своє майбутнє з Польщею.

Близько 70% людей, яких фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно із соціологічною службою Центру Разумкова опитав в усіх регіонах країни, окрім окупованих територій, пов'язують своє майбутнє з Україною. Натомість 19% громадян скоріше хотіли би будувати своє життя деінде закордоном. Як звертають увагу автори дослідження, «найбільша кількість осіб, які хотіли би жити закордоном, якраз серед молодих людей до 40 років».

Значна частина респондентів також роздумувала чи роздумує про можливість виїзду. «Основні причини: закордоном можна заробити більше грошей (22%), в Україні надто нестабільна політична ситуація (13%), а також не влаштовують умови життя (13%)», — ідеться в дослідженні під назвою «Україні — 29. Де ми зараз та куди прямуємо?».

Водночас більшість респондентів з оптимізмом дивиться на майбутнє України за 25—30 років. «Понад 40% переконані, що умови життя стануть кращими. Ще чверть вважає, що ситуація принципово не зміниться», — читаємо в документі.

Автори дослідження також поставили традиційні запитання — про те, як би люди проголосували, якби референдум щодо проголошення незалежності відбувся сьогодні; про ставлення до розпаду СССР; про те, чи події в Україні рухаються у правильному напрямку. Якщо на перші два питання більшість відповідає ствердно (близько 70% голосували би за незалежність, і майже 50% вважає розпад СССР позитивним явищем), то на останнє питання близько 60% респондентів відповіли, що події розвиваються неправильно.

Відповіді також подано із поділом на партії: якщо у виборців «Слуги народу», «Європейської солідарності» чи «Батьківщини» різниці у ставленні до окремих питань могли сягати 20%, то у випадку прихильників проросійської «Опозиційної платформи — За життя» розбіжності були діаметральними. В останніх значно вищі симпатії до СССР та критичність до української держави — і, що цікаво, значно більше цих виборців не пов'язують свого майбутнього з Україною.

Натомість Центр досліджень міграції Варшавського університету на замовлення Національного банку Польщі провів «Анкетне дослідження іммігрантів у варшавській агломерації (2019—2020)». У ньому звертають увагу на те, що завдяки безвізовому режиму громадянам України легше приїжджати працювати до Польщі на короткий період, проте «поступово дедалі більше іммігрантів звертається по документи, що дозволяють їм залишатися в країні довше, ніж кілька місяців, і на варшавському ринку праці їм стає легше замінити просту роботу на більш оплачувану — у сферах послуг та торгівлі». Автори дослідження пишуть, що серед іммігрантів все ще домінують прості професії (про таке сказали 57% респондентів), але в порівнянні з 2015 роком ця кількість зменшилася на 10 відсотків.

Збільшується середній час перебування іммігрантів у Польщі, але майже половина з них все ще

є людьми, які востаннє приїжджали до РП в рік дослідження. У 2015 році такі іммігранти, безумовно, домінували, їхня кількість становила 82% від загальної кількості респондентів. Із часом значна частина приїжджих більше пов'язала себе з польським ринком праці», — читаємо в дослідженні.

Які висновки можемо зробити з цих двох опитувань? По-перше, міграційний потенціал України складає близько п'ятої частини населення цієї держави. По-друге, з київського опитування знаємо, що більше молодих людей налаштовані на міграцію, найімовірніше, довготермінову. Варшавське дослідження підказує, що приїжджі дедалі більше прив'язують себе до польського ринку праці і професіоналізуються, а водночас — здобувають документи на довготермінове перебування. По-третє, усе це вказує на те, що все більше мігрантів з України налаштовані виїжджати назавжди і оселятися в нових державах.

Цей тренд був помітний уже від понад року. Проте сьогодні можемо сказати, що це — досить правдоподібний сценарій, до якого так чи інакше потрібно готуватися. Тим часом польська політика досі налаштована на короткотермінову міграцію, не має стратегії щодо нових оселенців — окрім стандартного лозунгу, мовляв, вони нам «культурно близькі». Польща цим самим повторює помилки міграційної політики країн Західної Європи 1960-80-х років. Не маємо глибокої дискусії на цю тему й ми, українська громада у Польщі. Що робити з інтегрованими, добре освіченими молодими людьми — ми інтуїтивно знаємо, і досі ця співпраця вдавалася нам якось природно. Київське дослідження, однак, показує, що налаштовані на виїзд з України не лише такі групи людей, але й ті, хто може бути відверто ворожий і нам, і польській державі, й українській. Там, безумовно, будуть свої лідери. Хто їх організує на новому місці і що ми з ними робитимемо? Про це варто дискутувати. ■

Місце зустрічі – «Зустріч»

Продовження з 1 сторінки →

Зараз ми активно співпрацюємо з єврейським товариством «Чулент». Вони реалізують скерований до меншин проєкт, який має познайомити ці громади між собою, спробувати об'єднати, виявляти потреби і вирішувати їх спільними силами. У Кракові вже були такі зустрічі, їх відвідали представники ОУП та лемків. Люди щонайменше почали спілкуватися, дізналися, хто чим займається. Це — підґрунтя для спільних ідей.

Спектр діяльності «Зустрічі» дуже широкий. Як би ти окреслила основні його напрями?

Їх можна поділити на кілька груп. Перша, «непомітна» — це співпраця з урядовими установами та різними організаціями, донесення до них потреб української громади; ми прагнемо, щоб нашу думку враховували при розробці освітніх, міграційних та інших урядових програм. Наприклад, я була на пленарному засіданні Сейму щодо справ меншин, також беру участь у роботі міжінституційної платформи воєводського управління та створеної мером Кракова групи для реалізації програми «Відкритий Краків». Наш голос важливий, ми мусимо його донести.

Другий напрям можна назвати інформаційним. Це також комунікація з управлінням, але вже на практичному рівні. Ми запрошуємо фахівців, організуємо для українців консультації з актуальних для мігрантів питань — правових, робочих, щодо адаптації дітей. Наприклад, ми почали розвивати ідею міжкультурних асистентів. Зараз у Кракові в навчальних закладах працюють 11-13 таких асистентів.

Третій напрям — навчання і розвиток. Це заняття, які відбуваються у нас в приміщенні — «Пізнайко», українські читання для малечі, мовні уроки (для дітей і для дорослих), музичні заняття, спів, йога, робототехніка, образотворче мистецтво й інші. Більшість — безкоштовні. Але ми заохочуємо всіх підтримувати нас внесками, щоби ми могли покрити вартість утримання приміщення.

У нас є кілька активістів, які координують заняття. Досить багато людей каже, що хоче робити щось на волонтерських засадах. Власне, зараз ми розвиваємо проєкт «Волонтерський центр» («Centrum wolontariatu»).

І ще один окремих напрям — це події, які об'єднують людей, сприяють збереженню української ідентичності. Його можна назвати інтеграційним. Це — День вишиванки, концерти, літературні зустрічі, спільні свята.

Основна частина роботи ведеться на волонтерських засадах. Зараз ми плануємо підготовку проєкту для неформальних груп — щоб вони могли реалізувати свої ідеї через нас, без необхідності реєстрації громадських організацій.

Ти вкладаєш у цю діяльність безліч часу, енергії і, мабуть, іноді й власних коштів. Що тебе мотивує?

Часом руки опускаються, і ти замислюєшся, чи є в цьому сенс. Особливо, коли наштотуєшся на чийсь негатив чи заздрість (і таке, на жаль, трапляється). Але достатньо побачити якусь навіть дрібну позитивну зміну, що настала завдяки твоєї праці — і ти переконаєшся, що вона не була марною. Це надихає. Хтось мусить виконувати таку роботу. Я була би рада, якби до цього долучалося ще більше людей, інакше ми нічого не змінимо.

Фонд «Зустріч»: активісти

Зараз в Олександрії вже зібралася команда зі справді сильним потенціалом: молоді, енергійні й амбітні люди. У кількох із них ми запитали про співпрацю із «Зустріччю» та про те, чому вони присвячують свій вільний час громадській діяльності.

Анастасія Тюркіна, волонтерка:

Для мене це — затишний острівчик усього українського. Ми всіма силами намагаємося його розвивати, робимо хто що може. Я — вчителька образотворчого мистецтва, працюю в одній із краківських шкіл. А тут веду художні заняття на волонтерських засадах. Співпрацюю з фондом уже два роки. Заняття проводимо українською.

Соломія Мельник, організаторка музичних подій та святкувань:

Уперше я прийшла сюди рік тому — допомогти провести День вишиванки. Відтоді я у фонді. Я музикантка, займалася, зокрема, українським фольклором. Працюю з дітками від 1,5 року: розвиваємо комунікативні навички, акторську майстерність, співаємо, знайомимося з грою на простих інструментах. На заняттях спілкуємося українською, тож навіть діти з російськомовних родин вивчають тут мову. Для дорослих ми організуємо концерти.

Марина Рибалко, адміністраторка:

Ми прийшли сюди на дитячі заняття зі співу. Тільки зайшла — одразу відчула: «О, я вдома, наче в Україні». Так комфортно мені не було навіть у Херсоні, звідки ми приїхали. Захотілося бувати тут частіше. Потім вирішила якось допомогти — так і почала співпрацювати. Зараз потроху беру на себе адміністративну роботу.

Анна Петюренко, голова фонду «Зустріч»:

Три роки тому я приїхала у Польщу з Кропивницького на навчання за програмою Кірккланда. Зараз працюю в Педагогічному університеті. Одразу після приїзду шукала, де можна зустріти українців, щоб підтримувати зв'язок з українським середовищем, зберігати мову. І «Зустріч» — це саме таке місце. Раніше я була також в інших організаціях, але не знайшла себе там. А атмосфера, яка панує в «Зустрічі», мені сподобалася. Мене зрозуміли, наші погляди співпали. Головна ідея — згуртувати людей, щоб створити своєрідну «маленьку Україну». Адже якщо ти забуваєш своє коріння — хто ти тоді є?

Світлана Лагуз
Фото авторки статті

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Як відзначали свято української незалежності в Польщі

ПЕРЕМИШЛЬ

Фото з фейсбук-сторінки Українського народного дому у Перемишлі

Місцеві українці у День Незалежності традиційно зустрілися на молитві за Україну на військовому цвинтарі у селі Пікуличі, де похоронені воїни Армії Української Народної Республіки та Української Галицької Армії. В групових могилах поховано орієнтовно понад 2000 полонених та інтернованих воїнів і старшин УГА, Армії УНР, в двох братніх могилах спочиває 47 українських воїнів УПА.

КРАКІВ

Фото з фейсбук-сторінки «Арт-пінкнік Слави Фролової»

З нагоди Дня Незалежності 24-30 серпня у Кракові пройшов Арт-Пінкнік у Віллі Деціюша, що поєднав у собі низку різних культурних та розважальних заходів. Традиційно організаторкою Арт-пінкніка виступила відома українська телевізійна ведуча і журналістка Слава Фролова, засновниця і голова Фонду розвитку та підтримки молодого мистецтва України «Slava Frolova — Group». В рамках події урочисто відкрили виставку творів славетної художниці Марії Примаченко, що творила у стилі «наївного мистецтва», «народного примітивізму», та її внука Івана Примаченка. Була презентована експозиція медіа-мистецтва «Українська мова», а також виставка фото та дитячих малюнків, пройшов концерт українських співаків та музикантів, конкурс вишиванок, презентація українського танцю, різноманітні майстер-класи для дітей і дорослих та вечір української пісні. Як повідомляє генеральне консульство України у Кракові, в заходах взяв участь генеральний консул В'ячеслав Войнаровський, співробітники консульства та українська громада Кракова.

ВРОЦЛАВ

Фото з фейсбуку по тегу #skovorodafest_cukr

З нагоди Дня Незалежності України у Вроцлаві пройшов новий захід — SkovorodaFest: 2 дні цікавих подій із запальною музикою, українськими делікатесами та драйвовими танцями. Як повідомляє сайт fundacijaukraina.eu, субота, 22 серпня, була музичним днем. Перед глядачами виступило декілька гуртів: «Вимираючі види» (українці з Вроцлава, що грають поп-рок, їхня музика створює ліричну та позитивну атмосферу), «Hetane» (польський гурт, представник індустріального року, вони поєднують електроніку з іржавим звуком гітари, індустрі-

альні ритми з ритмом trip-hop), «Kadabradysketykusaje» (веселий польсько-український електронний лоу-фай поповий дует, під їхні хіти не соромно танцювати навіть кремезним бородачам та сором'язливим дамам). До світанку тривало афтепати у Ресерсї, де грав спеціальний гість — DJ FilipNaBosaka. У неділю, 23 серпня, пройшла спеціальна вистава для дітей, Зумба для дітей і дорослих, працювала майстерня з рукоділля та творчості, де всі охочі могли створити власні сувеніри, майстер-клас з малювання для підлітків та дорослих. У зоні відпочинку можна було посидіти в тіні дерев, послухати музику, випити каву, з'їсти смачне морозиво та українські делікатеси. Окрім цього, на святі були представлені роботи молодих українських мисткинь, які мешкають у Вроцлаві. Серед них: Вікторія Тофан (художниця, аніматорка, координаторка мистецьких подій, що працює в основному з абстрактним живописом та колажем), Марта Мельникович (студентка Академії образотворчих мистецтв напрямку проектною графіки, почала малювати з 2 років), Ліка Ларкіна (справжнє ім'я — Ніка Бурла, вона грає на басах у групі «Вимираючі види», на фестивалі представила свої акрилові картини, на яких часто зображені фантастичні персонажі та використані яскраві кольори), Анна Харитонова (волонтерка Фонду «Україна», що проводить курси та майстер-класи з живопису, її картини — це поєднання душі та природи, які виконані в техніці об'ємного живопису).

ВАРШАВА

Фото з фейсбук-сторінки посольства України в Польщі

На честь 29-ї річниці незалежності України 24 серпня у Варшаві відкрили пам'ятну дошку борцям за європейську Україну, героям Небесної Сотні, усім полеглим військовим, добровольцям, волонтерам та жертвам російської агресії. Вона розташована на будинку посольства України в Польщі (алея Шуха 7). Як повідомляє посольство, у заході взяли участь: директорка департаменту міжнародного співробітництва Міністерства культури і національної спадщини Польщі Уршуля Шльонзак, заступник директора Східного департаменту Міністерства закордонних справ Польщі Томаш Орловський, бургомістр району Середмістя у Варшаві Александер Ференс, а також дипломати та представники української громади. Посол України Андрій Дешиця подякував авторам пам'ятної дошки — творчому колективу Львівської національної академії мистецтв під керівництвом завідувача кафедри художнього скла Михайла Бокотєя та викладачам кафедри Остапові Іванишину і Любомирові Сікачу.

ОНЛАЙН-МАРАФОН

24 серпня Міністерство закордонних справ України провело онлайн-марафон, який тривав більше 5 годин та охопив 1 мільйон людей з різних куточків світу. Найбільше глядачів було в США, Польщі, Туреччині, Німеччині, Італії, Чехії, Португалії, Іспанії, Великій Британії та Австрії. У святковий день трансляція стартувала тричі: о 04:00, 10:00 та 17:00 за київським часом. До програми марафону увійшли трейлери українських фільмів та кінострічка «Дякую», діджейські сету Sky, Михайла Балого та Марини Круть, надихаючі історії про Україну та талановитих українців. В ефірі були сюжети про виставку Ukraine WOW, українські екологічні бренди (DZHUS) та вітання з усього світу. Співачка ONUKA з'явилася з пісню «Відлік», Настя Каменських привітала глядачів іспанською, а відомий фудблогер Євген Клопотенко готував борщ. Передивитися марафон у записі можна на фейсбук-сторінці МЗС («UkraineMFA»).

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ГДАНСЬК

23 серпня, у День державного прапора України та напередодні 29-ї річниці незалежності біля пам'ятника Володимиру Великому при греко-католицькій церкві св. Варфоломія та Покрови Пресвятої Богородиці у Гданську відбулися святкові урочистості. Наймолодші їх учасники Віктор і Тетяна підняли жовто-блакитний прапор під супровід гімну України, який виконав хор св. Варфоломія. З привітальним словом до присутніх звернувся голова Поморського відділу Об'єднання українців у Польщі Єлизавета Кременська та виконавач обов'язків консула України у Гданську Віталій Максименко. Виступила також Христина Груховська з віршем тернопільського поета Григорія Сім'ї «Три долі». «У всі історичні періоди Україна виборювала і продовжує виборювати право бути незалежною державою. І в цій боротьбі українська земля завжди пишалася синами і дочками, які віддано жертвують своїми життями за вільну державу, аби у важкі часи дарувати своїй Україні знову і знову віру, надію і любов!», — сказала вона. Після урочистості на глядачів чекав невеликий почастунок, організований управою гданського гуртка ОУП, за яким усі змогли продовжити святкову бесіду.

Юрій Забіяка

Фото надано автором

Відео доступно за QR-кодом

Петриківський розпис онлайн

Стартували польськомовні майстер-класи з петриківського розпису від відомої художниці Марти Зварич із Гданська. Проєкт під назвою «Kultura w sieci» («Культура в мережі») фінансує Міністерство культури і національної спадщини.

Марта створила цикл лекцій, у яких крок за кроком розкаже та покаже головні техніки петриківського розпису, а також вчить, як підготувати інструменти, без яких не обійдеться жоден майстер чи майстриня «петриківки».

«Цей проєкт дуже цікавий для мене, і я впевнена, що для тих, хто захоплюється народним мистецтвом, — також. У ці нелегкі для всіх часи епідемії, сидючи вдома, люди мають можливість повчитися і помалювати за допомогою онлайн-уроків. За потреби їх можна переглянути повторно — на мій погляд, це дуже зручно», — розповідає Марта Зварич.

Проєкт передбачає 4 майстер-класи — вони триватимуть до жовтня. Подивитися їх можна на ютуб-каналі мисткині та на її фейсбук-сторінці (Marta Zvarguch), де вона публікує посилання на відео.

Юрій ЗАБІЯКА

День народження, який нас об'єднує

Цього року День Незалежності України у Познані припав на 22 серпня. Не тому, що Познань знаходиться у іншому часовому просторі або тут використовують якесь древнє польське літочислення. Причина більш ніж проста та банальна – у Польщі це звичайний робочий день. Тому і збираємося за давньою українською традицією так, як зазвичай сходиться вся родина на день народження когось з рідних – найближчої суботи. Щоб і тітка Настя встигла після роботи, і брат Ігор міг на ніч лишитися, і діти-студенти поприїжджали зі своїх великих і далеких міст.

Якщо країна – це її люди, то цього теплого суботнього вечора моя країна виходить зі своїх домівок, сідає в трамваї, автобуси чи автівки та з'їжджається з усіх кінців і передмість Познані до невеликого напівпідвального приміщення поблизу центру. Це – паб, власниця якого вирішила організувати концерт до Дня Незалежності.

«Ми вже шість років не можемо потрапити в Україну на це свято, – розповідає Альона Толстикова. – А момент об'єднання, коли ти бачиш людей однієї з тобою крові, які мають ту ж життєву базу, що й ти, – це багато чого вартує».

Раніше Альона мешкала в Криму, але після окупації разом із чоловіком переїхала до Познані. Тут почали життя з нуля.

Відчувати дім

У залі, де має відбутися концерт, на кожному стільці лежить папірець з ім'ям та прізвищем гостя. За словами власниці, охочих відвідати захід було так багато, що приміщення не змогло б усіх помістити – тому місця знайшлися лише для тих, хто забронював їх заздалегідь. Біля входу в невеликому передпокої з баром юрмляться ті, хто не встиг забронювати місце – аби послухати концерт стоячи.

Танець «полька» та кольоромузика в залі створюють атмосферу типового українського весілля. Люди зустрічаються, обіймаються. Он двоє хлопців радіють, що познайомилися, бо ж обоє з Хмельницького. А ось одна дівчина розповідає іншій, що плаття, яке вбрала цього вечора, купила у Львові. Хтось гортає стрічку фейсбуку. Хтось сміється собі тихцем з допису на тік-току (соціальна мережа, де користувачі публікують короткі відео – *ред.*).

«Таке відчуття, ніби додому приїхав», – чую голос чоловіка десь позаду.

«А в мене ніколи і не було відчуття, що я виїжджав – так багато в Познані наших», – відповідає йому інший чоловічий голос.

Концерт розпочинається із затримкою у тридцять хвилин. Ніхто не нарікає – гості сидять, потягуючи напої, та спілкуються зрозумілим тільки для мігрантів українсько-польсько-російським суржиком. Хоча не всім знайшлося місце за столами, виглядає це як одне велике родинне застілля.

Олександр Чумак та Андрій Захарченко виконують «Червону руту»

Жити вільно

Нарешті на сцену виходять ведучі – Марія Кульчицька та Ольга Григораш. Папки в руках та своєрідна дикція створюють враження, що вони зійшли сюди прямо зі сцен українських будинків культури. Оголошують перший виступ. Це – українсько-польська пісня «Гей, соколи!» у виконанні одинадцятирічної Анастасії Охтирської, найменшої учасниці концерту.

Настю на сцені змінюють Андрій Захарчук та Олександр Чумак. Вони співають кілька каверів на українські пісні, використовуючи як акомпанемент укулеле та джембе – західноафриканський барабан. Першою в екзотичній обробці лунає «Червона рута» Володимира Івасюка.

«Я займаюся цим непрофесійно, – розповідає мені за кілька хвилин Олександр. – Іноді збираємося компанією десь у парку і граємо хто на чому. Ось мені так і Андрійко підвернувся. Інколи на фестивалі їздимо. Нещодавно виступали біля моря, було багато слухачів. Навіть поляки. Вони не розуміють, про що ми співаємо, але їм подобається настрій та ритм».

А поки хлопці біля нас сперечаються на якісь пов'язані з мотоциклами теми, Ольга Кутя читає зі сцени «Так ніхто не кохав» авторства Володимира Сосяри. Весь час дивиться на чоловіка у залі, а він не відводить від неї погляду. Обоє посміхаються.

Підходжу до високого хлопця в окулярах, що стоїть біля бару. Починаю розмову, а він лише позирає на

мене розгублено. За кілька хвилин запитує, чи я можу говорити російською. Діма – білорус і не до кінця розуміє українську. Відразу попереджає, що не зможе назвати своє прізвище через ситуацію в його країні.

«Я прийшов сюди, бо підтримую незалежність України, підтримую своїх братів-українців, – каже Діма. – У них вийшло стати справді незалежними, жити вільно і мати свій голос на виборах. Тобто те, чого, на жаль, немає в Білорусі».

Об'єднуватися та допомагати одне одному

Зі сцени лунають вірші і гуморески українською, пісні й казки. Ігор Поперечний співає «Молоду вовчицю» Олега Винника. Хтось сидить біля бару, біля входу тривають політичні дискусії за цигаркою.

Розмовляю з Анною Червоняк, яка співала сьогодні пісню про маму. Каже – вдома не була вже рік. Зараз подалася на карту побуту (вид на тимчасове проживання – *ред.*), тож незрозуміло, коли знову побачить батьків.

«Я співаю з дитинства, – розповідає Аня. – У Польщі вже три роки, але сьогодні виступаю для публіки вперше. Тут дуже круто, така неймовірна атмосфера. Кожен до тебе підходить, ти можеш поговорити з будь-ким, запитати, як справи. Без жодних розмов про гроші та роботи».

Ліана Гриця, яка також виступала сьогодні, погоджується – такі вечори перш за все зближують нас, українців. Об'єднують нашу діаспору.

«Це чудово, що є люди, які просувають українську культуру, – говорить тим часом Микола, який прийшов послухати концерт. – У нас, на жаль, такий менталітет – коли ми десь в іншій країні, то не кооперуємось, а навпаки – намагаємось принижувати співвітчизників. Такі вечори дають нам можливість об'єднуватися, це своєрідний нетворкінг (з англійської networking – діяльність, спрямована на залучення людей до вирішення тих чи інших питань, вибудовування комунікації та об'єднаної за інтересами спільноти – *ред.*)».

Концерт закінчується гімном України. Невдовзі тут розпочнеться інша форма нетворкінгу – з танцями та караоке. Уже на виході з пабу ловлю Марію Кульчицьку, яка читала сьогодні поезію своєї вчительки із Запоріжжя Любові Геньби.

«Вірш «Перевертні» – про ставлення людей одне до одного. Особливо це актуально для емігрантів. Ми повинні zostаватися людьми й тут, далеко від своєї Батьківщини та домівок, маємо допомагати одне одному», – ділиться думками Марія. Про те, що вже два роки не мала можливості поїхати в Україну і побачити дітей та батьків, жінка розповідає зі сльозами на очах.

Тим часом частина людей розходить по домівках. Повільно та впевнено моя «Україна в пігулці» розпадається на атоми. Щоби за якийсь час знову зібратися до купи та ще трохи підлікувати наші спрагли душі емігрантів. ■

Аліна КУВАЛДІНА

Фото авторки статті

Свято Незалежності у Кошаліні

«У такий день хочеться заспівати душею разом з усією Україною найкращу для кожного українця пісню Михайла Вербицького на слова Павла Чубинського, тобто державний гімн», – сказала ведуча Вікторія Федотівна, вітаючи слухачів святкового концерту до Дня Незалежності у Кошаліні. Гімн України виконав хор «Майстерня Пісні» під її диригуванням. На цей раз колектив виступив у супроводі бандуристки Юлії Бойко – лауреатки всеукраїнських конкурсів.

– Ця дата втілила в собі давнє прагнення нашого народу до свободи. За нашими плечима – багатовікова історія, а попереду – та, яку пишемо ми. Я тішуся, що ми сьогодні тут зібралися, одягнули вишиванки, говоримо українською – адже важливо нагадувати собі, що ми є частиною чогось дуже великого і значного, – наголосила Дарія Антошко, голова товариства «Майстерня», яке організувало свято. Вона побажала кожному бути щасливим та незалежним.

У Кошаліні державний прапор біля греко-католицької церкви розгорнули наймолодші учасники свята – діти. На День Незалежності виступив родинний гурт сім'ї Миньо, хор «Майстерня Пісні», бандуристка Юлія Бойко, а також Вікторія Федотова. Натомість зіркою концерту стала бандуристка Зоряна Гжибовська, яка походить із Дрогобича, а останні 15 років живе у Кракові. До Кошаліна вона приїхала зі своїм чоловіком Артуром.

– Свобода дорого коштує. Зараз це вже кілька тисяч жертв на сході України. На похоронах загиблих співають пісню «Пливе кача по тисині», і цим твором моя дружина також віддає шану усім їм, – сказав Артур Гжибовський.

– Сьогодні ми відзначаємо 29-ту річницю Незалежності України, але ці 29 років були також бурхливим часом для нашої країни. Зараз Крим, частково – Луганська та Донецька області окуповані Росією; не найкраща політична ситуація також у сусідній Білорусі. Мусимо пам'ятати, що незалежність не дана раз і назавжди, – наголосив Роман Білас, голова Кошалінського відділу Об'єднання українців у Польщі. ■

Анна ВІННИЦЬКА

Фото з сайту товариства «Майстерня»

УКРАЇНА

Два свята

24 серпня у столиці пройшли два паралельні заходи, присвячені 29-й річниці незалежності України: офіційний і неофіційний. Урочистості, які організувала влада, цього року перенесли з Хрещатика та Майдану Незалежності на Михайлівську і Софійську площі. Там виступив з промовою президент Володимир Зеленський та пройшов святковий концерт. Інша подія – багатотисячна хода під назвою Марш захисників України – почалася у парку Шевченка і пройшла центром міста. Її, як і минулого року, організували волонтери, зокрема Рух ветеранів України та фонд «Повернись живим».

Офіційні урочистості

Зранку Володимир та Олена Зеленські взяли участь у святковому молебні «Молитва про мир та благословення України». Потім президент з дружиною та членами сімей загиблих воїнів і ветеранами вшанували пам'ять військових, що втратили життя у війні на сході країни. Присутні пройшли колоною до стіни пам'яті біля Михайлівського собору, де поклали квіти. Президент поспілкувався з родинами загиблих, під час хвилини мовчання 29 дітей випустили в небо повітряні кульки.

На Софійській площі перед виступом президента прозвучав гімн у виконанні співака DZIDZIO, пролунало 10 святкових залпів (постріли з кількох рушниць) та підняли прапор України. Гарант виголосив промову, а потім вручив нагороди військовим, артистам, науковцям, спортсменам, медикам тощо. Зокрема, звання заслужених артистів України отримали DZIDZIO і Сергій Михалок (фронтмен гуртів «Ляпис Трубецкой» та «BRUTTO»). Також Зеленський оголосив про заснування двох нових премій: імені Бориса Патона (за внесок у розвиток науки) та імені Мирослава Скорика (за внесок у розвиток музичного мистецтва).

Офіційна урочиста церемонія завершилася святковим концертом – популярні українські пісні різних років у виконанні відомих артистів. Уривки з пісень виконували: Джамала, Олександр Пономарьов, Ніна Матвієнко, Тарас Тополя (гурт «Антитіла»), Потап, Олег Винник, Monatik, Ірина Білик, Руслана, Тіна Кароль, Наталя Могилевська та інші. Пісні звучали здебільшого українською мовою, також виконали й кілька російськомовних уривків.

Марш захисників

Як і в минулому році, влада парад не проводила. Володимир Зеленський вважає, що це відбудеться, коли Україна поверне свої території та усіх громадян з полону. Тоді буде великий парад перемоги за участю військ і техніки, а поки військова техніка – на сході, де вона найбільше потрібна, сказав президент під час свого виступу на Софійській площі.

Тож, як і минулого року, організацію Маршу захисників України, взяли на себе волонтери. Для проведення заходу було створено оргкомітет, до якого увійшли різні військові, ветеранські та волонтерські організації. Кошти збирав благодійний фонд допомоги армії «Повернись живим».

Хоча на Марші, як і в 2019-му, був присутній п'ятий президент Петро Порошенко (тож цей захід автоматично нібито протиставляється заходу президента шостого), засновник фонду «Повернись живим» Віталій Дейнега наголошує на позаполітичному характері дійства: «Марш ніхто не очолює, тим більше політичні діячі. Не буде сцен, спікерів та іншого. Політичні прапори на Марші будуть вилучатися у найближчий смітник. Якщо треба – разом з тими, хто ніс».

Зранку 24 серпня у столичному парку імені Тараса Шевченка розпочалося формування колони. Вона складалася з 48 «коробок». Марш очолили родини загиблих учасників війни, Небесної сотні, полонених і зниклих безвісти, а також поранені ветерани. Далі крокували бійці Збройних

сил, добровольчі батальйони, організації ветеранів бойових дій з усіх областей України та Криму. У складі маршу була колона, яка несла плакати на підтримку підозрюваних у вбивстві журналіста Павла Шеремета (ветеранів Андрія Антоненка, Юлії Кузьменко та Яни Дугарь). Також крокували колони Жіночого ветеранського руху, Руху ветеранів України, Муніципальної варти, Нацкорпусу, «Азову», «Айдару», «Соколу», а також фронтові медики, капелани, волонтери, громадські активісти тощо.

Марш тривав близько чотирьох годин, у ньому взяли участь кілька десятків тисяч людей, вони пройшлися Хрещатиком і Майданом Незалежності до Європейської площі. У фіналі учасники виконали гімн та провели віче на головній площі Києва. Присутні були переважно у військовій формі та у вишиванках, з прапорами та квітами в руках.

Підтримати ветеранів прийшли тисячі людей. Вони стояли на узбіччі дороги, аплодували, кричали «Дякуємо!», дарували квіти військовим, хтось плакав, хтось стояв на колінах, хтось співав гімн. На марші було також багато дітей як у колоні, так і серед глядачів.

Подібні марші відбулися й в інших містах України.

Реакція суспільства

Цьогорічне святкування Дня Незалежності, яке організувала влада у столиці, викликало в частини суспільства чимало обурень. Претензії висувалися і до естетики свята, і пісні були не ті, і співаки, і костюми. І з виконанням пісень виник скандал – частину композицій взяли без відома і погодження з авторами (про це заявили, зокрема, «Океан Ельзи» та «Бумбокс»). І сцена, на якій виступав Зеленський, була виконана у жовто-блакитних кольорах, тож – «президент топтався по прапорі». Але головним питанням, що лежить в основі всього, була доречність. Чи можна у той час, коли на сусідній вулиці йдуть військові, поранені, ветерани, а мовчазні діти із заплаканими очима несуть портрети своїх загиблих батьків, проводити святковий концерт? Тобто: чи нормально в День Незалежності у країні, яка воює за незалежність, головнокомандувачу бути на святі, де співають «попсу», а не з воїнами на Марші захисників? Або так: чи можна відмінити парад у той час, коли одна, пасіонарна, частина країни протистоїть агресору, і влаштовувати свято для іншої, байдужої, яка не хоче думати про війну?

Звичайно, частина українців категорично не сприймає президента Зеленського і буде критикувати його за все, що б він не робив. Проте президент, колишній шоумен, дійсно вже другий рік поспіль проявляє емоційну глухоту – робить із Дня Незалежності шоу, що було б чудово до 2014 року, до війни, але зараз цей день має інший присмак, іншу тональність, інше значення. Якби цей концерт був хоча б не одночасно з Маршем – можливо, претензій було би менше.

На концерті співали Ніна Матвієнко і Джамала, але всі звернули увагу тільки на «неблагонадійних» політично артистів, розвеселу Верку Сердючку, найкращий вибір для танців напідпитку на весіллі, та символ несмаку та «найяскравішої попси» Олю Полякову з її пісню «Шльопали шльопки». Президент разом з родинами загиблих військових зранку поклав квіти до стіни пам'яті, але всі запам'ятали тільки, що його не було на Марші захисників. Він виголосив промову і вручав нагороди, зокрема військовим, а картинкою Дня Незалежності у фейсбук-стрічках залишився хлопчик в костюмі веселого зайця на фоні банеру з українським вояком. ■

Фото з фейсбука

ПУЛЬС
УКРАЇНИ

Уряд запровадив тимчасові обмеження поїздок в Україну для іноземців. Враховуючи зростання кількості нових хворих на COVID-19 в Україні та з метою запобігання поширення другої хвилі хвороби, запроваджуються тимчасові обмеження на в'їзд у країну іноземцям та особам без громадянства. Обмеження діятимуть з 00:00 год 28 серпня до 00:00 год 28 вересня 2020 року.

29 серпня – День пам'яті захисників України. Ця дата приурочена до дня найбільших втрат української армії на Донбасі – дня виходу з оточення в Іловайську 29 серпня 2014 року. Символом цієї дати є квітка соняшника, адже у серпні на соняшникових полях полягло багато українських воїнів. Рішення про встановлення пам'ятного дня ухвалив президент Володимир Зеленський у 2019 році.

КСУ визнав неконституційним призначення Ситника на посаду глави НАБУ. Конституційний суд України вирішив, що указ президента Петра Порошенка про призначення Артема Ситника директором Національного антикорупційного бюро України у квітні 2015 року є неконституційним та втрачає чинність з дня ухвалення КСУ відповідного рішення. Суд почав розглядати справу через те, що у травні 2020 року до нього надійшло подання 51 народного депутата, серед яких були Олександр Дубінський, Максим Бужанський, Віктор Медведчук, Андрій Деркач та інші. Зі свого боку НАБУ заявило, що Ситник залишається директором, попри рішення КСУ, та вважає це рішення політично вмотивованим. У президента кажуть, що робота НАБУ не буде заблокована, заблокована лише робота Ситника як директора. Водночас не прогнозують, чи видаватиме Зеленський указ про звільнення Ситника, бо «питання дуже неоднозначне і потребує детального вивчення».

Нардепу Гео Леросу спалили машину. Народному депутату з фракції «Слуга народу» Гео Леросу, який мешкає у Києві, вночі 28 серпня підпалили авто. Він опублікував відповідне відео на своїй фейсбук-сторінці. «Свідки кажуть, що хлопок було чути на 14-й поверх, без сумнівів, це був підпал», – сказав народний депутат. Гео Лерос раніше був радником Володимира Зеленського, проте згодом став активно критикувати роботу Офісу президента. Став широко відомим, коли опублікував так звані «плівки Єрмака» із записами переговорів за участю брата голови Офісу президента Андрія Єрмака Дениса, де він обговорює питання призначення на різні державні посади.

Служба безпеки України заблокувала роботу фінансової піраміди «B2B jewelry», яка працювала майже 2 роки. 600 тисяч громадян України вклали у мережу ювелірних магазинів близько 250 мільйонів доларів. Компанія, яку організував Микола Гонта, власник ювелірного заводу «Шарм» з Вінницької області, проводила шахрайську діяльність: видавала нічим не підкріплені сертифікати, обіцяла повернення грошей більше 100% і таке інше. Люди вкладали в піраміду від однієї до десятків тисяч. Повідомляється, що до організації фінансової оборудки причетні понад 20 осіб, задіяно більше ніж 100 підконтрольних юридичних осіб. За період функціонування піраміди організатори придбали один з островів Дніпровського каскаду з розташованими на ньому будівлями, 18 елітних позашляховиків, вартістю понад 100 тисяч доларів кожний, коштовності та інше майно.

Сторінку підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ПОГРАНИЧЧЯ

Невідоме майбутнє історичного моста у Перемишлі

Зіткнення Сходу із Заходом або минулого з сучасністю

▲ Історична листівка з краєвидом на завалений з одного боку міст у 1915 році

Кожен, хто хоч раз, подорожуючи через усю Польщу, їхав залізницею до Перемишля, легко пригадає цю картину. Пізній вечір або ранній ранок, у потязі вже самі українці, очі засліплені втомою після довгої мандрівки та очікування двох останніх станцій: «Przemyśl Zasanie» з сірими житловими будинками та «Przemyśl Główny» з пишним австро-угорським вокзалом. Між ними знаходиться ще один помітний елемент, який завжди пробуджує своєрідних «метеликів у животі»: це старий міст, за металевими конструкціями якого розгортається мальовнича панорама Сяну та веж княжого міста.

Саме ця споруда, якій майже 130 років, невдовзі зникне з перемиського ландшафту – замість неї має з'явитися новітня конструкція, пристосована до проїзду ультрашвидких потягів.

Слово «міст» чи не завжди викликає позитивні асоціації. Мости єднають два розділені береги, допомагають людям в комунікації, дозволяють пізнавати одне одного, відкриватися, змінювати перспективу. Будувати мости – це об'єднувати, пов'язувати. І навпаки: палити мости – це втрачати друзів, союзників, знищувати після себе усі сліди. Утім, не будемо заглиблюватися у значення метафор та фразеології, бо сьогодні міст – це перш за все об'єкт інфраструктури, що дозволяє пересуватися. Його утилітарне значення переважає над усіма іншими, менш практичними: історичним, суспільним чи культурним. Побудувати міст – складно і дорого, тому і практична перспектива не дуже дивує. Відтак у когось це викликає спротив і бажання хоча б раз зробити інакше, але і з користю для місцевого суспільства.

Символ витривалості та пограниччя

Перемиський міст входить у склад залізничної лінії № 91 з Кракова до Мєдики. Це – останній міст на сході Європи, де ширина між рейками колії становить 1435 мм. Вже на кілька кілометрів далі починається російський стандарт ширини – 1520 мм. Таким чином поміж цими фактами залишається одна невеличка метафора моста як місця комунікаційного зіткнення, де зустрічаються європейські Захід та Схід.

Конструкцію збудували у 1891 році. Попри усі війни та битви, які прокотилися через Сян у першій половині ХХ століття, вона єдина ніколи не була повністю зруйнована та не потребувала повної відбудови. Дехто з перемишлян досі розповідає легенду: що міст нібито спроектували у майстерні відомого французького архітектора Гюстава Ейфеля. Утім, жодних доказів цього немає. Швидше за все, міст завдячує своєму винятковістю не видатному конструктору, а радше визначним подіям, німим свідком яких він був.

Міст – контрольний пункт

Не можна не згадати про особливе значення залізничного моста у контексті польсько-української війни та битви за Перемишль у листопаді 1918 року. Тоді після нетривалої української

перемоги на річці Сян встановили демаркаційну лінію – правий берег зайняли українці, а поляки опинилися на лівому березі, тобто на Засянні. Як погоджуються історики з обох сторін, рішення українців не підривати перемиські мости (зокрема й залізничний) було великою тактичною помилкою, оскільки вже за тиждень польські війська відібрали правий берег міста та відкрили собі дорогу до повернення Львова.

Утім, Сян мав другий шанс стати кордоном – через двадцять років, у 1939-му, цього разу – між зовсім іншими державами. Відповідно до пакту Молотова-Ріббентропа, Перемишль поділили на дві окупаційні зони: правобережжя зайняло СРСР, лівобережжя – Третій Рейх. Залізничний міст став тоді пішохідним кордоном та місцем безпосереднього зіткнення двох тоталітарних систем.

▲ Євреї, яких переправляють через міст під час II Світової війни

У 1941 році німецькі та радянські війська вели за нього запеклі бої; після німецької перемоги міст використовували, серед іншого, для транспортування зброї, військ та вивезення євреїв до концтаборів. У 1944 році німці готувалися його підривати, але їм не дали цього зробити війни Армії крайової. Хоча за свою історію міст неодноразово був сильно пошкоджений, його щоразу вдавалося відбудувати з використанням переважно оригінальних елементів конструкції.

Технології замість історії

Чутки про плани власника моста – Польської державної залізниці – з'явилися вже декілька років тому. Слід згадати, що міст, попри свій вік, а також історичне, урбаністичне та естетичне значення, не внесений повністю до списку пам'яток архітектури, тобто не перебуває під державною охороною. Ця ситуація не є нетиповою, якщо йдеться про мости у Польщі: у випадку цього виду інженерних споруд (як, до речі, і доріг) треба керуватися перш за все правилами оптимізації та безпеки користування. Тому керівництво залізниці вирішило знести одну частину моста (він складається з більшої та меншої частин, на яких розминаються поїзди, що їдуть у протилежних напрямках) та побудувати на її місці сучасну конструкцію, яка зможе витримувати нові, швидкісні потяги. Частина моста, яка залишиться, мала би стати пішохідною.

Згідно з планами Сидора, одна частина конструкції мала би стати сучасним музеєм багатокультурності Перемишля, а друга – місцем зустрічей, де можна було би замовити щось поїсти, розслабитись та відпочити. Якщо взяти до уваги контекст місця та його бурхливе минуле – справді важко вгадати більш відповідне та водночас оригінальне місце для такої ініціативи у Перемишлі. Важливо також, що збереження старого моста не має заважати побудові нової переправи – вона, безумовно, потрібна та має бути зведена. Але зробити це пропонують не коштом історичної конструкції, якою можна було би користуватися у новий спосіб.

Міст – початок співпраці

– Перемишль багато років має проблемами з діалогом – не лише між українцями та поляками, які тут проживають, але також у ширшому суспільному контексті, – розповідає про виникнення своєї ідеї Маріуш-Петро Сидор. – Попри те, що в місті діє близько 200 неурядових організацій, співпраця між ними дуже обмежена. Це, безумовно, перешкоджає розвитку міста та вимагає особливої уваги. Міст за своєю суттю поєднує два береги, тому може стати символом співпраці, якою ми зараз займаємося, захищаючи його від знищення. Ми хочемо використати цей позитивний досвід у наступних проєктах організацій, які підписали угоду про співпрацю «МІСТ».

Ідеться про кілька перемиських об'єднань і товариств, серед них є й Народний дім. Ситуацією з мостом почали цікавитися також загальнопольські медіа, особливо коли з'явилася чутка про запланований підрив іншого історичного моста неподалік Єленьої Гори (Нижня Сілезія) – для знімальних потреб голлівудського кіно. Після того, як на телебаченні вийшли присвячені цій темі програми, вроцлавська реставраторка оголосила, що жодних зйомок та підривів на їхньому мосту не буде. У випадку перемиської конструкції – хоча про неї пишуть не лише локальні газети, виходили також телепрограми (матеріали у «Polsat News» та програмі «Interwencja») – таких обіцянок наразі не пролунало.

Ініціатори порозуміння «МІСТ» очікують на проведення суспільних консультацій щодо майбутньої долі моста, організують мітинги, працюють із медіа, збирають підписи та ведуть присвячену цьому сторінку у фейсбуці. Бажання взяти під опіку старий міст виявив Національний музей перемиської землі, але відповіді на це власника споруди – державної залізниці – поки що немає.

На сторінці ініціативи «Most na Sanie zostanie» читаємо: «Міст довгими роками вітався та прощався з людьми, які приїжджали до Перемишля або виїжджали звідси. Він єднав долі багатьох мешканців міста – і нехай так і залишиться. Мости уможливають дальшу дорогу, показують нові напрямки».

Ініціатива зі збереження перемиського моста продовжує здобувати громадську підтримку, зокрема і від українських жителів Перемишля. Не лише тому, що залізничний міст вписаний в українську історію. Перш за все – бо допомагає побачити гарні перспективи спільного, зосередженого на діалозі майбутнього. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

ІНТЕРВ'Ю

Фото надано Сергієм Петриченко

Сергій Петриченко:

Про пермакультуру, розумне господарювання, роботу на радіо та традиційну музику

Пермакультура – це натуральний спосіб вирощування рослин. Десять років тому нею зацікавився Сергій Петриченко – журналіст української редакції Радіо Ольштин.

Із чого все почалося?

Я живу в селі майже тридцять років. Ще у Києві я виростав у багатоповерховому будинку. Ми мали дачу, на яку батькові не дуже вдавалося мене затягнути. Молоді люди мають важливіші справи. Проте – і я не перший це говорю – з віком земля починає приваблювати людину. Тому зараз я маю свій город та сад. Вони – без хімії і штучних добрив. Згодом я дійшов до пермакультури. Спочатку прочитав трохи книжок, подивився матеріали в інтернеті. Назва походить з англійської – «permanent agriculture» – тобто спосіб обробки землі, максимально наближений до природного. Ключові тут – натуральні процеси, наприклад, перегнивання листя. Навіть тварини, вмираючи, певним чином живлять собою рослини. Пермакультура намагається наслідувати такі процеси. Згідно з її правилами, поруч садять ті рослини, які «допомагають» одне одному, яким добре рости разом: наприклад, квасолею і гарбузом. Перша вбирає з повітря і віддає до землі азот, а він є добривом для другої. Гарбуз, зі свого боку, прикриває землю і не дає рости бур'янам, а цього потребує квасоля. Третім елементом тут може бути кукурудза. Вона росте вгору, квасоля пнеться по ній, а гарбуз створює тінь для землі і захищає її від пересихання.

А які рослини одне одного не люблять?

Це та ж сама квасоля і часник. В інтернеті можна знайти приклади таких пар – як одна рослина співіснує з іншими. Треба також пам'ятати про чергування. Відомо, що не можна садити на одному й тому ж місці постійно одні й ті ж рослини. Вони забирають із землі конкретні 2-3 складники, через що вона виснажується. І за якийсь час їх може просто не залишитися.

Чи натуральне вирощування означає, що за рослинами не доглядають і не удобрюють їх?

Коли рослини маленькі, про них, звичайно, треба дбати: полоти чи захищати від заморозків. Для протидії бур'яну землю навколо можна прикрити соломкою, сіном або скошеною травою. Розкладаючись, вони стають добривами, а до того ж – не дають випаровуватися воді, земля залишається вологою і не твердішає. Пермакультура має також біологічні способи боротьби з червами, комахами чи грибами. Кожен із них має у природі свого конкурента. Якщо створити відповідні умови, шкідники не розповсюджуватимуться так сильно, хоча стовідсоткової ефективності радше не буде. Наприклад, можна запустити курей під дерево, з якого впали заражені сливки. Кури виберуть ці плоди і перервуть життєвий цикл метелика, який «виробляє» черв'як. Наступного року цих шкідників уже буде менше. Ще один класичний приклад – це качки і слимаки. Білл Моллісон, який винайшов пермакультуру, говорив: «Не буває забагато слимаків, буває замало качок».

Останні, здається, можуть знищити не лише слимаків, а й весь город.

Тому качок ми пускаємо не скрізь і не в кожному пору. Можливо, слимаками займатиметься птах або їжак, для яких ти можеш створити у кутку свого садка затишне місце. Або ящірки, яким ти наскладаєш десь каміння. Просто корисно створювати на ділянці багато різноманітних закутків, на лисій і голій землі ніхто не живе. Трохи дерев, кущів, купа каміння, трава чи дикі квіти – усе це може захопити «помічників», які

виконують за нас багато роботи. Кожен елемент у пермакультурному «пазлі» має свої вимоги, потреби і користь, яку приносить. Курка гребеться в землі, бо має таку потребу, але при нагоді збирає черв'яків. Ну, й дає нам яйця. Ми зі свого боку маємо забезпечити курник. Якщо, наприклад, поставити його стінка до стінки з теплицею, кури можуть гріти її своїм теплом.

Що ще важливо у пермакультурі?

Це – не тільки город. Це – така система організації життя, у якій ефективно взаємодіють різні чинники. Наприклад, з південного боку ми залишаємо відкриту частину ділянки, щоб сонце світило туди і все нам нагрівало. Якщо дме вітер із заходу – садимо живопліт, щоб захиститися від холоду. Пермакультура – це спосіб буття, філософія, що вчить, як найменшим коштом організувати функціонування довкілля у найбільш доцільний спосіб. Ми не ідемо за 10 кілометрів по дрова, бо вони вирости у живопліт, і їх можна зрізати та спалити. Коли потребуємо гною – восени пускаємо курей. Їм вистачить місяця, щоб добре перекопати землю.

Усю ділянку ми ділимо на зони. У першій – хата і найближче оточення. Тут можна посадити базилік чи петрушку: виходиш, зрізаєш і кидаєш в суп. Наступна зона – це город, де так само ростуть інші потрібні рослини. Далі – пасовисько або поле, а ще наступна зона – ліс. Загалом пермакультура – це протилежність промислового сільського господарства, де лани, наприклад, кукурудзи тягнуться аж до горизонту. Така монокультура, яку щороку сіють на одному й тому ж місці, вимагає хімії та добрив. Такий спосіб ведення сільського господарства не є корисним для людей.

З чого може почати людина, яка зацікавилася пермакультурою?

Її принципи можна використати навіть на балконі, поставивши кілька горщиків з помідорами чи базиліком. Я знаю, що в містах перед багатоповерхівками замість трави люди висаджують грядки з квасолею, буряками чи

вати її структуру. Бо далі знаходяться корисні бактерії, які не люблять тепло. Перекопувати землю з ними – це все одно що закинути ескімосів у Африку. Тому нам потрібні інші знаряддя, а не звичайна лопата.

Ти купуєш овочі у магазинах?

Купую, бо не все вирощую в себе. Іноді буває недобрий рік. У мене цього разу нічого не вийшло з петрушкою. Може, було погане насіння, а може, не було відповідної вологості та тепла? Звичайно, якщо я маю можливість виростити для себе кабачки чи гарбуз, то просто це роблю.

Як сталося, що ти змінив київське помешкання на будинок з городом біля Ольштина?

Під кінець 80-х років я повернувся з армії і почав займатися театральним мистецтвом та співом у Хоровій капелі ім. Левка Ревуцького у Києві. Тоді я познайомився з акторкою і співачкою Оленою Леоненко. Ми разом працювали в театральній групі, їздили на Гуцульщину та Буковину. Тоді був час ренесансу зацікавлень народним побутом, співом, колядками, які влада дозволила виконувати. Олена познайомилася з людьми з сільського театру «Венгайти» біля Ольштина, який мандрував також Україною. Це вона першою почала їздити до Польщі, потім запропонувала це мені. Зрештою у 1991 році я опинився у Венгайтах. За тиждень після проголошення незалежності України я сів у поїзд і поїхав у незнане. Спочатку працював у тамтешньому театрі, паралельно ми займалися традиційною музикою – і польською, й українською. Наприклад, колядували на Лемківщині у Бортному. Від 1994 року і до сьогодні ми в Схолі «Венгайти» реконструємо літургичні драми. Я також граю на колісній лірі. Це – особливий інструмент. Він має корбу, колесо та струни. Колісну ліру можна побачити, приміром, у фільмі «Вогнем та мечем». Іноді мене як лірника запрошують на заходи української громади. Тому моє життя тісно пов'язане з музикою.

Знайшлося у ньому й місце для журналістики.

Я почав співпрацювати з українською редакцією Радіо Ольштин на початку 2000-х років. Повернувся до неї у 2015 році. Може, це прозвучить трохи патетично, але після подій 2014 року я подумав, що варто щось робити для України. Зараз я переважно займаюся матеріалами, пов'язаними з українською музикою та культурою. Рідше – суто інформаційними. Спочатку я не знайомився тісніше з місцевим українським середовищем, зосередився на роботі в театрі та нових виставах. Щодо громади – очевидно, що відбувається асиміляція. Старші ще говорять українською мовою, молодші – рідше. Часто трапляється, що, коли я прошу в когось коментар, людині важко зв'язати два слова. Це – проблема, якщо ти готуєш передачу для радіо. Попри це, організаційна та культурна активність місцевих українців необхідна. Без цього за кільканадцять років ми взагалі зникнемо. Проте найстрашнішим і найсильнішим асиміляційним фактором є те, що ми не говоримо українською у своїх родинах. Добру справу в боротьбі з цим роблять наші школи, які діють у Гурові-Ілавецькому та Бартошицях, а також пункти навчання. Там умови для спілкування рідною мовою значно кращі, до того ж в останні роки там з'явилося багато дітей, що приїхали зі своїми батьками з України. ■

Григорій СПОДАРИК

Фото автора статті

морквою. Наприклад, у Варшаві існують громадські городи, на яких мешканці спільно працюють, вирішують, що садити, і встановлюють правила розподілу плодів. Думаю, на фейсбуці можна знайти групи, створені для тих, хто цікавиться пермакультурою. В Україні віддавна існують клуби органічного землеробства – там можна дізнатися, наприклад, де купити екологічне насіння чи знаряддя. Останнє, до речі, люди часто винаходять самі. Є така штука – пласкоріз. Вона трохи схожа на мотику. Пласкоріз створив чоловік, який пережив інфаркт і не міг важко працювати на землі. Це знаряддя дозволяє виконувати окремі види роботи при меншій затраті сил. Варто відзначити, що вже довгий час існує тенденція: не перекопувати землю глибше, ніж на 10 сантиметрів, щоб не порушу-

Під вічно зеленом гором

Спомин про Семана Мадзеляна

Минят двадцет років, коли до друку здал єм книгу оповідань під званьом «Смак долі». Сімнадцатого липня шестий рік як одишол од нас єй автор св.п. Семан Мадзелян. Карпатска весна на схилах Бескиду розтігала килими квітів, маїла залишены сьліды давных лемківських садиб, забіляла здичавілы сады. Осіню товаришыл ім червений в своїй самоті калиновий криячок, а побіч чорний бузок – званий през Лемків -- хабзина. Они останут на все вірны замученій Лемковині і без огляду на тото, хто газдує на тій ролі, не залишат давных місц.

Минят наступний рік, ишы еден рік, якій одсуват нас од трагедії. А так по правді, то за остатне сто років не было спокою в Європі, а карпатскы села роздоптувано підкованыма чоботами в єдну, то в другу сторону.

Семана Мадзеляна острым олівцём вписала доля в пейзаж XX століття – пришло му смакувати єй терпких овочів. Было нелегко приодівати мундуры

во пережитий ден, за кождий рік, за працю на Славу Божу. Як міцно треба любити свою землю, переконує ся тот, што втратил єй, і нема змогы до ней вернути. А Семан втратил єй втовды, коли зеленіл ся і розцвітал, коли як молодий смечок вращал штотраз міцнійше в скалисту землю Бескиду, коли в отворены жмені хвачал сьвіжий вітер і дошову зливу, што несла заповід врожаїв. Наймолодший дома, на вітцёвизні остал газдом. Няньо через долги roky тяжко зарабатили в гамеріцкых «майнах» – были «за водом» два раз по 10 років, так газдівка векшала ся до 24 гектарів землі, в тім 7 ліса.

Настал час войны. В 1940 році Семан трафлят на примусовы работы до Німеччыны, до міста Брема, де працює майже через рік в гуті кольоровых металів. По «урльопі» втіче і укрыват ся перед Німцями. За такій поступок чекав Осьвенцім. Втовды перший раз познає, што значыт чужына і яку вартіст має рідна земля. По пілрочнім укрываню, гарештує го польска гранатова поліція. В вязниці сидит коротко, лем зато, же выкуплюют го родиче, а такій «шпас» – як сам повідат – коштувал рівновартіст трьох

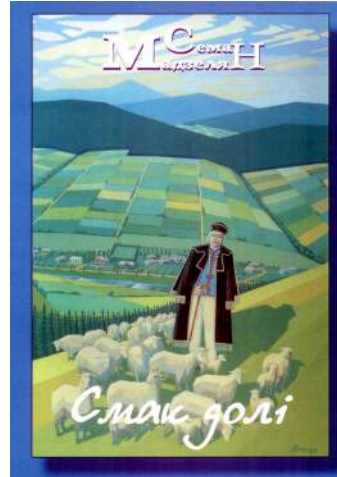
коров. Ратунок завдячат комендантови поліції в Грибові, якій звал ся Кубаля. Приходить 1942 рік, Бавдинст в Криниці і Новим Санчы. Ту історія «крутит ся» скоро, а час влече немилосерно. Вчасном весном, 12 квітня 1945 року, забрано Семана «добровільно» до Червеной армії, а родичів і брата Миколая переселено на Радянську Україну. З войны вертат по році, тяжко ранений в Празкій офензиві. Прележал девят місяців в шпиталях. В ріднім селі родичів юж не стрітит. Перед другим выселіньом бере цивільний шлюб з Євгеньом з Галябурдів, дочком Володимира і Ольгы. Церковний юж на выгнаню. З Білцаревы выганяют їх з родиню жены, 30 червня 1947 року до повіту Любін біля Вроцлава. По проблемах з поселіньом, жыют кутом через рік в сусідів, потім находят місце в Тшмелю недалеко Хоцянова. Роками ремонтуют приділену «нову хыжу», газдуют, аж приходит колективизация і вымітує їх на край села, поневерат і понижат. Але Семанова родина тверда, зносит вшелеякы біды. Там ро-

дят ся їх діти, пятеро. Выховуют їх на сьвідомых Лемків, котрых корені не зможе перетяти проклята акція «Вісла».

Як скоро минят час. В 1983 был з нами на першій «Лемківській ватрі» в Чорній коло Устя Руского, де выбрано го «Лемком Року» і назначено Старостом того сьвята. За два roky од той історичной події, яком вказала ся «Ватра», Семан з родиню поселил ся над ріком Гадсон в США, недалеко своїх близких. Не бракувало там лемківських родин, а найкраще тішыла го, як повідал: тот околиця пофалювана горбками, з яких видно далеки і высокы верхы, бо рівнины ненавиджу од першого дня выгнаня...

По десятох роках (1993) з Васильом приїхали до Європы. Підчас маршруты в Україну, мал єм шеста гостити обох братів в Криниці. Нашы вечерны розмовы не знали іншой темы як Лемковина. В Україні, перший раз од выселіня, стрітили ся вышиткы братя. Найстарший Василь і середущий Миколай, як зме спомнули, народили ся перед войном в США, в місточку Монесен в стані Пенсильванія. Василь был хлопцём, котрому належало розпочинати науку, Миколай «в пеленках», а занедовго в Білцаревій пришол на сьвіт Семан. Здібны, а краще повісти, талановиты хлопці занедовго мали розійти ся по сьвіті на долги roky... на все. Василь, закінчыл середню освіту в Тарнополи. Артистична душа: маляр, графік, керамік, в 1939 році вертат до Гамерики, хоче ся далє вчыти. Миколай сьпіват і дякує в білцарівській церкви, а Семан наймолодший за «вольом няня» остає газдом на ролі.

Коли Німці підпалюют сьвіт, Василя заберают до гамеріцкой армії. Бе ся в Західній Європі, Семан як доброволец з Червеном арміюм іде на Прагу. Коли триває ишы война, брата Миколая з родичами выселяют в Україну. Семан вертат домів... незастає никого. Василя ишы раз выселяют на фронт. Тим разом до Кореї.

▲ Обкладинка книжки Семана Мадзеляна «Смак долі» (2000 рік)

Коли, по майже 50 роках, зышли ся спільно в Україні, перший раз... заспівали на могилі родичів «Вічная пам'ять».

Семан Мадзелян не марніл свого часу, не закопал таланту. Борол ся за лемківске і все прагнул свого. Він через неедно десятиліття на сторінках «Нашого слова» писал наповнены патріотизмом оповіданя, спомини, дописы. Давал нам молодшым імпульс, повчивал як быти Лемком, як кохати свою

рідну землю. Сьміло можемо повісти, же не лем виховувал свої діти, але і другы, бо нееден з нас потвердит як дуже Семанового серця было нам даруване. В девятдесятих роках дуже його оповідань і споминів трафіло до выдаваной через мене «Загороды» – бо роками мали зме зо собом барз добрий, майже родинний контакт. Зобраны творы выдали зме друком, бо належало їх в цілости вказати людям: «Смак долі», «Третій Абтайльонг», «Дошове літо в Європі», «Лемківску симфонію» – разом понад тридцет оповідань з минулого і сучасного жытя Лемків. Оповіданя в «Смаку долі» Мадзелян присвятил «вышиткым Лемкам», незалежні од того, де жыют, які сут їх релігійны чи політычны погляды – така была його дедикация. Обкладинка ілюстрована Васильом, показує лемківського газду-бачу, котрий пасе свою отару на фоні Карпат. Друк той незвычайной книжки был нашим лемківським обовязком. Належало охоронити перед загибелюм память поколінь! Належало того зробити не лем для творчости оповідань, але і зато, жебы покоління, што будут наступувати по нас, могли далє вчыти ся глубокой любови до рідного, пити з криниці, якої джерела находили ся під вічно зеленом гором – Дзелярком. Позерал на єй высокій верх, колыси малий хлопец, іменом Семан. ■

Володислав ГРАБАН

Репродукції, фотографії з архіву автора статії

▲ Семан і Василь Мадзеляны з автором тых рядків і його родиню (в другім ряді по середині) в Криниці, 1993 рік

чужых армії, бороти ся за несвої ідеї. Нелегко погодити ся на розогнаня родины по далеких закутинах землі, погодити ся на вічну втрату вітцёвизны, втрату рідного краю – Лемковины. Того вышиткого досвідчыл він, його братя і родиче. Така доля была участьом десятков тисячи лемківських родин.

Семан Мадзелян народил ся 18 лютого 1922 року в Білцареві, селі чудовой красы, яке зо своїх схылів штотрано з молитвом і радістю витало новий день кружалом блискучого сонця. (Його родиче, Василь і Александра (зо Шамбурів з Яшковы) тіж там пришли на сьвіт, а познали ся ближе і одружили в амеріцкім Монесен в Пенсильванії в 1916, а юж в 1920 з двома сынами, Васильом і Миколайом повернули до рідного села, до Білцаревы. Село запрашало отвореныма хыжами – заходте, заходте до своїх. Жыли ту добры, жычливы люде. Росли, як весняна трава, штотраз новы покоління Лемків, двигали до синього неба маковиці деревяных церковных веж, а дзвоны скликували їх до сьвяткування в подяці за щасли-

Коронавірус нищит ціж нашу Криницю

Лемки, котрых коріня сут з сел спід містечка Криниця, все спозеряют на те місто як рідне-свое. Хоц акція «Вісла» прогнала нас з того міста по 47-м, ту гнеска далі жиют лемки, хоц юж в дуже меншій громаді. Про те свідчат дві наші парохії греко-католицка і православна. Так што не забывайме про те, што то ціж іщи наше містечко, барз відоме в Польщі і не лем.

Гнеска Криниця переходит вельку біду повязану з пандеміюм коронавіруса. През тоту біду Криниця, Мушина та Північна нашлі ся, з наказу міністра здоровя, в червеній зоні. Для туристичных осередків тоту значит вельки фінансовы страти. Для того місцевы влады просят Міністерство здоровя, штотб зняв з тих осередків кольор червеный і замінив на жовтий. Гнеска туристи масово одкликують резервації та не хцут приїжджати до Криниці і околиць, влады місцевы повідают, што то є 70-80%.

В повіті Новий Санч є 770 потверджених припадків коронавіруса, а 1041 є на

кварантанні. Тижднево Криниця тратит десі 100 тис. злотих, котри до того часу мала з тзв. оплати уздровісковой. До того доходит одкліканя масовых імпрез, в тим найвекшу і найбарже відому – Форум економічне, котре перенесено до Карпача в Дольнослеськым воєводстві. Перенесено ціж на пізніше фестиваль беговий, в котрим што рока бере участ праві 10 тисяч любителів того спорту. Властители готелів і ціла бранжа туристична долучають ся до протестів та просят своїх місцевых представників – послів і сенаторів – о поміч.

Ми ціж на західних землях з болем смотріме на ту ситуацію. Бо хоц гнеска жиєме далеко од криницкой землі, хце-ме видіти красу і розвиток того регіону, де сут так важни сліди нашої історії. Памятайме, што Криниця радує вшитких люди і народи, не дивлячи хто ким є, бо ту приїжджают люде з цілого світа, тому називають єй східним Давос. ■

Текст написано говірком села Нова Весь

Адам ВЕВЬЮРКА

Історія

Симон Петлюра: від соціал-демократа до союзника Польщі

Кожного року 15 серпня у день державного свята польської армії, яке відзначається на річницю перемоги над більшовицькою навалою 1920 року, українська громада у Польщі (серед них – і автор цих рядків) пильно стежить за святковими промовами державних лідерів та повідомленнями медіа. Із ностальгією згадуємо вислови колишнього президента Польщі Олександра Кваснєвського, який, промовляючи з трибуни неподалік Могили невідомого солдата у Варшаві, згадав отамана Симона Петлюру та генерала Марка Безручка.

Цього року головним елементом відзначення 100-річчя Варшавської битви був візит до Варшави держсекретаря США Майка Помпео та його заява про збільшення контингенту солдатів американської армії у Польщі до 5 з половиною тисяч людей. Державні медіа, щоправда, згадали про союз Юзефа Пілсудського і Симона Петлюри та його київський епізод. У документальному фільмі, що його показав телеканал «TVР», наголошувалося, що у червні 1920 року, коли польсько-українські війська увійшли до Києва, Пілсудський заявив: Петлюра має два місяці на закріплення української державності. Однак селяни не підтримали Українську Народну Республіку, підсумували у документальному фільмі, а Військо польське під напором більшовиків уже за місяць було змушене відступити до Варшави. Таким чином цього головну інформаційну ставку державні лідери та медіа зробили на те, що і 1920 року головними військовими союзниками були Америка, яка відправила до Польщі ескадрилью бойових літаків, та Франція, яка дарувала найновіші танки. Про Симона Петлюру, а також про оборону Замостя війська УНР під командуванням генерала Марка Безручка, у польських медіа говорили мало.

Початок Української революції

Але нам варто прослідкувати політичну еволюцію Симона Петлюри з 1917 по 1920 роки – від соціал-демократа до державника-самостійника та союзника Польщі. Путівником може стати видання «Україна. Перша половина ХХ століття» (Тарас Гунчак, видавництво «Либідь», Київ 1993). На початку минулого століття більшість українців жила в Російській або Австро-Угорській імперіях. Українці Галичини користувалися певними політичними правами, домагалися утворення українського університету у Львові, навіть поділу Галичини на «польську» та «українську» частини. Однак це був економічно відсталіший, бідний регіон Австро-Угорщини. Звідти тисячі людей емігрували до Північної та Південної Америки. Тим часом українські землі в Російській імперії були дещо більш привілейованими в економічному плані з огляду на тамтешню промисловість – але сильнішими там були й утиски. 18 травня 1876 року Емським указом заборонили завозити з-за кордону та друкувати українські книжки, публічно виступати українською мовою – її фактично витіснили із культурної сфери.

Однак інтелігенція ще у 90-ті роки ХІХ століття почала шукати вихід із ситуації. У багатьох містах виникали таємні гуртки, що шукали нову українську ідею – один із них створили у Києві в 1896 році. Його співорганізаторкою була студентка філософії та майбутня поетка Леся Українка. Молоді інтелектуали назвали свій гурт «Українська соціал-демократія». Варто звернути увагу на це формулювання, бо в добу Української революції 1917–1921 років воно у різних варіантах безліч разів повторюється у назвах політичних угруповань.

Про Симона Петлюру Тарас Гунчак (усі цитати далі – із вищезгаданого видання) згадує вперше, коли говорить про утворену 1990 року в Харкові революційну політичну партію (РУП). Програмним документом стало видання «Самостійна Україна». Серед найбільш активних гуртків РУП був полтавський, членом якого і був семінарист Симон Петлюра. Пізніше у 1908 році у Києві виникло Товариство українських поступовців (ТУП), членом якого був ще один лідер української революції – професор Михайло Грушевський.

У цей час важливою формою політичної боротьби українських угруповань були друковані видання. 1912 року в Москві Симон Петлюра почав видавати часопис «Украинская жизнь», що мав презентувати

Фото з Вікіпедії

для російського читача українську позицію. Журнал виходив друком до 1917 року, до нього дописували, зокрема, Михайло Грушевський та Дмитро Донцов.

28 липня 1914 року спалахнула I Світова війна. Уже 30 липня Симон Петлюра у своєму виданні заявляв про те, що українці виконують свій обов'язок перед Росією, та висловив сподівання, що в майбутньому на порядку денному постане українське питання. Тим часом 3 серпня у Львові Головна українська рада оголосила звернення до українців, в якому йшлося про беззастережну підтримку для Центральних держав (політичного блоку, до якого входили Австро-Угорщина, Німецька імперія, Османська імперія та Болгарське царство – ред.) і зазначалося, що перемога у війні царської Росії призведе до подальшого поневолення українського народу. У Києві ж з ініціативи Товариства українських поступовців (ТУП) 20 березня 1917 року виникла Українська Центральна Рада на чолі із Михайлом Грушевським. Вона того ж дня надіслала вітання російському Тимчасовому уряду, що утворився після Лютневої революції.

Відмова від спроб порозумітися з Росією та союз із Польщею

Українська революція набирала прискорення. Коли гортаєш книжку Тараса Гунчака, голова іде обертом від повідомлень про безкінечні мітинги, всеукраїнські збори військових, робітничих, селянських комітетів, соціалістів, соціал-демократів, врешті, більшовиків. Навіть на погляд людини, що живе у ХХІ сторіччі, політичні події в Україні відбувалися тоді з шаленою

швидкістю. 23 червня 1917 року I Універсал Центральної Ради починається словами: «Народе український! Народе селян, робітників, трудяшого люду!». Симон Петлюра став членом Генерального секретаріату Центральної Ради та відповідав за військові справи.

Спроби порозуміння із російським Тимчасовим урядом виявилися безуспішними, хоча українське правління пішло на великі поступки. Після більшовицького перевороту у Петрограді Центральна Рада не визнала владу Владіміра Леніна і 20 листопада видала III Універсал, у якому проголосила створення Української Народної Республіки.

Коли у 1918 році утворилася Директорія УНР, Симон Петлюра також увійшов до неї. Однак під тиском більшовиків вона була змушена залишити Київ; згодом голова Директорії Володимир Винниченко вийшов із її складу та передав повноваження Петлюрі, так само вчинив і Михайло Грушевський. Таким чином Симон Петлюра залишився сам на полі бою у час, коли у Харкові почав існувати уряд комуністичної України, а більшовицькі загони захопили Київ.

Варто згадати політичні міркування головного отамана: щоби не ускладнювати ситуацію в Україні, він вирішив залишити ряди соціал-демократів. Тепер перед нами – фінальна сцена подій 1920 року, політично-військовий договір між УНР та Польщею. Він дістався Україні великою ціною, зокрема й територіальних поступок у Галичині (кордон встановлювався по річці Збруч). Але поляків та українців єднала ворожість до спільного ворога – Росії.

Отаман Симон Петлюра звернувся до українського народу зі словами: «Три роки, український народе, борюся ти сам, забутий всіма народами світу... Польська республіка вийшла на шлях надання реальної допомоги Українській Народній Республіці в її боротьбі з московським більшовизмом, даючи можливість формуванню у себе відділів української армії».

Зі свого боку маршалок Юзеф Пілсудський звернувся до українців так: «Я вірю, що український народ напружить всі свої сили, щоби при допомозі Речі Посполитої Польської вибороти собі волю і забезпечити плодородним землям своєї батьківщини щастя і добробут, яким буде користуватися по дорозі до мирної праці».

Чого можуть навчити нас сьогодні події 1920-х років у Польщі та Україні? Варто нагадати, що і нині дві країни співпрацюють не лише у рамках НАТО, а й Литовсько-польсько-української бригади, дислокованої у Любліні. 27-28 липня міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба під час візиту до Польщі разом зі своїм колегою Яцеком Чапутовичем оголосив про створення також політичної платформи – Люблінського трикутника, куди увійшли ті ж самі три країни.

Сподіваємося, що ця нова ініціатива не перетвориться на Бермудський трикутник, і що нам не треба буде згадувати слова Юзефа Пілсудського до інтернованих у Польщі вояків Армії УНР, що прозвучали після поразки польсько-українського військового союзу: «Панове, я прошу у вас вибачення. Я дуже прошу вибачення». ■

Орест ЛОПАТА

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu

ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

КУЛЬТУРА

Хор «Журавлі»
у щецинській
греко-католицькій
церквіСвято української
культури у Щеціні

XXIII Дні української культури у Щеціні, попри карантинні обмеження, все ж відбулися. Щоби послухати чоловічий хор «Журавлі», слухачі одягнули маски. «Але варто було, бо від музики, незважаючи на все, мурашки по шкірі», – кажуть вони.

Традиційно щецинські Дні української культури відбуваються у дворі місцевого замку, де, окрім концертів та виставок, проходить також ярмарок рукоділля. Цього року з огляду на пандемію треба було змінити формат заходу або відмінити його. Але організатори вирішили таки провести подію, адже це – найбільше свято українців у Щеціні. Всі інші культурні заходи скасовані або проходять онлайн.

– Я не приховую, що дуже сумнівався, чи організувати цього року Дні української культури, однак сьогодні я дуже задоволений, що ухвалив саме таке рішення, – каже Іван Сирник, голова Щецинського відділу Об'єднання українців у Польщі та організатор події. Він наголошує, що була помітна консолідація публіки – інакша, ніж досі: на концерти прийшли справді ті, хто цього хотів, не було випадкових слухачів, як це трапляється під час відкритих заходів. Святокового настрою додало і те, що подія відбулася у День прапора, День Незалежності України та День герба – найбільші державні свята. Відчувалося, що публіка налаштована патріотично.

Слухачі з ентузіазмом відреагували на виступ хору «Журавлі», який був у Щеціні востаннє у 2009 році,

Світлана Калініченко
та Тодор Пановський
виступають на сцені
Замку поморських князів

тобто одинадцять років тому. Їм аплодували стоячи. Радість та зворушення можна було відчути навіть попри те, що обличчя людей були наполовину сховані за масками. Не менше насолоди принесла бандуристка

Зоряна Гжибовська, яка зі своїм чоловіком приїхала з Кракова. Вона захопила слухачів грою на бандурі та прекрасним співом. Під час свята також можна було послухати оперну співачку-сопраністку Світлану Калініченко, яка виступає на провідних сценах не тільки України, а й світу. Поруч зі Світланною Калініченко та хором «Журавлі» дебютував тенор Тодор Пановський, який вже деякий час живе у Щеціні та працює у місцевій опері.

Через епідемію довелося максимально скоротити програму. До греко-католицької церкви, де проходив концерт хору «Журавлі», могла увійти обмежена кількість гостей, але послухати їхній виступ можна було також назовні. Усі заходи відбувалися з дотриманням протиепідемічних заходів, а слухачі надали організаторам свої особисті дані, які вони зберігатимуть протягом двох тижнів для санітарних служб.

– Цього разу ми не змогли запросити гостей з України, однак, якщо добре пошукати, то видатних виконавців можна знайти і тут. Бо ж багато українських митців зараз живе у Польщі. Чудові артисти є також серед нашої громади – от хоча би знаменитий хор «Журавлі». Думаю, що, організовуючи наші заходи, ми повинні насамперед робити ставку на високу культуру, а менше дбати про розважальний характер подій. У певному сенсі пандемія допомогла нам усвідомити, що люди перш за все потребують якісної культури, до якої на щодень можуть не мати доступу, – каже Іван Сирник.

«У Щеціні гідно відзначили День Незалежності України – найкраще свято, близьке душі кожного українця»; «Дякуємо Вам, це незабутній вечір для нас»; «Браво виконавцям, організаторам – це було неймовірно. Дуже гарний концерт та чудові артисти» – такі записи можна було прочитати під фотографіями з концерту.

– Відчувалося, що слухачі дуже серйозно ставляться до санітарно-епідемічних вимог, для них це був важливий захід. У розмовах можна було почути, що людям бракує зустрічей, які дають почуття приналежності до громади та консолідують її, – пояснює Іван Сирник.

Під час великих заходів у морі публіки часто губиться «наш» глядач чи слухач, він стає анонімним. Натомість під час цьогорічних Днів української культури відчувалося єднання місцевої української громади, у якій люди знають одне одного вже десяти років. Відносно невелика кількість слухачів створила також відчуття винятковості, немовби родинності свята. ■

Анна ВІННИЦЬКА

Фото надані Іваном Сирником

А корабель пливе

У Кракові пройшов VII Міжнародний фестиваль українського театру «Схід-Захід».

Мотто, на яке організаторів фестивалю рік тому надихнула творчість Фредеріко Фелліні – «А корабель пливе...» – виявилось несподівано актуальним. Цьогорічні коронавірусні обмеження поставили захід під загрозу, але він, попри все, відбувся – у несподіваному форматі і на три місяці пізніше від запланованої дати.

Згідно з цьогорічним девізом, організатори очікували від конкурсанти використання елементів стилістики відомого італійського кінорежисера Фредеріко Фелліні – для його фільмів характерні сатира, гротеск, меланхолія, а передусім – складні сюжети. За іронією долі театральні вистави довелося дивитися у відеозаписі. Глядачі могли переглянути їх у кінотеатрі «Парадокс» у Кракові та онлайн на вебсайті фестивалю.

Свої роботи представили п'ять професійних театрів з України. Поза конкурсом також відбулися чотири читання сучасних українських п'єс. Так, «Час на пілатес» Ольги Мацюпи (режисерка Тамара Трунова) – це постмодерністський текст, що показує нову реальність, невід'ємною частиною якої стала війна. «Через шкіру» Наталії Блок (режисерка Наталія Сиваненко) – це жіноча монодрама про війну, у якій виступили відомі українські актори Олексій Доричевський, Римма Зюбіна та Альона Якименко. Краківські виконавці прочитали «Звуки та голоси» Олександри Громової та «Десь і навколо» Анни Яблонської.

Від Гран-прі цього року довелося відмовитися через обмежену кількість учасників. Проте кожен постановку відзначили у певній номінації. Кращою драматичною виставою за сучасним текстом журі визнало «Погані дороги» Київського академічного театру драми і комедії на Лівому березі Дніпра (режисерка Тамара Трунова). «Погані дороги» – це шість розповідей про стосунки між чоловіками та жінками, спотворені війною, про рани, які ніколи не заживуть. Події вистави відбуваються на Сході України.

У номінації «Краща постдокументальна вистава» відзначили театральний проєкт Сашка Брама «Осінь на Плутоні» (на фото), який поєднав різні мистецькі напрямки: документалістику, перформанс, звуковий дизайн, ляльковий театр та багато іншого.

Кращою хореографічною виставою визнали «АЛЬ-ФА» від танцювального театру «N Era Dance Company»

(режисер Владислав Дедюценко). Вона розповідає про взаємозалежність у нашому житті. Ми маємо вплив на тих, хто поряд, а вони – впливають на нас; це може надихнути або навпаки, знищити.

Відзнаку «Краща вистава за колективною драматургією» отримав театр «Актор» (режисерка Влада Білозоренко) з постановкою «Схід-Захід». Це – п'ять п'єс, написані підлітками зі Східної та Західної України: про страхи та сподівання, сувору дорослу реальність, найпотаємніші дитячі мрії.

А в номінації «Кращий танцювальний моноперформанс» журі відзначило спектакль «Анігіляція» у виконанні театру «TotemDanceGroup» (режисерка Христина Шишкарєва).

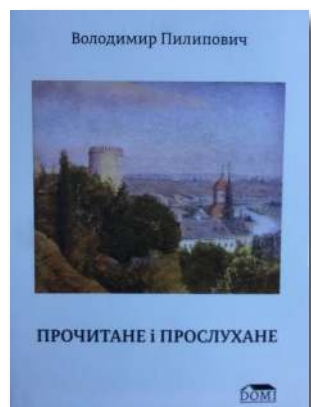
Як розповіла директорка фестивалю Надія Мороз-Ольшанська, цьогорічний формат приніс свої плюси. Конкурсні роботи в режимі онлайн змогла побачити більша аудиторія з різних країн світу. Тож наступний, восьмий, фестиваль планують проводити наживо, але з онлайн-трансляцією на сторінці заходу. Присвятити його хочуть творчості Лесі Українки та Станіслава Лема.

Нагадаємо, Міжнародний фестиваль українського театру «Схід-Захід» у Кракові організовують фонд Масових заходів та Молодіжний центр імені Генрика Йордана. Партнерами є Український інститут та Гірничо-металургійна академія, яка підтримує захід від самого початку. У 2016 році на форумі Східного партнерства у Любліні фестиваль «Схід-Захід» отримав головну нагороду як транскордонний культурний проєкт. ■

Світлана ЛАГУЗ

Фото з офіційної сторінки фестивалю

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Володимир Пилипович, «Прочитане і прослухане». Перемишль: «DOMI», 2020. – 284 с.

Володимир Пилипович про наше буття

Перемиський видавець і редактор книжок, які завжди захоплюють не тільки глибоким змістом, а й тим, з яким естетичним смаком вони видані, цього разу подавав нам «Прочитане і прослухане» — «Бібліографічні та дискографічні дослідження і матеріали». Ким є автор? Це Володимир Пилипович — відомий в українському літературному і музичному світі дослідник культурних надбань української громади у Польщі, а також уважний видавець та дуже скромна особистість. У його доробку — десятки серйозних книжкових публікацій, які є доказом широких культурних зацікавлень української спільноти.

Літературний голос українців

Об'ємна збірка складається з двох розділів: «Матеріали до літературної історії українців у Польщі» та «Звукозапис і дискографія». Розшукуючи доробок письменників довоєнного і післявоєнного періоду, Володимир Пилипович подався до архівів видань «Дзвони», «Мета», «Український голос», «Літературно-науковий вістник», «Наше слово» і «Наша культура», а також «Гомін».

Старше покоління українців у Польщі, мабуть, ще пам'ятає літератора з Вроцлава Івана Маркова (псевдонім — Іван Гребінчишин), твори якого друкувалися насамперед в «Українському календарі». Багато місця у цьому виданні відводив йому редактор і літератор Антін Середницький. Володимир Пилипович, щоб наблизити читачеві постать Івана Маркова, зробив передрук його автобіографії, розміщеної в «Українському календарі» за 1969 рік, а також перерахував усі опубліковані твори письменника та рецензії-огляди.

При всіх авторах, представлених у книзі, упорядник наводить джерела, до яких відсилає кожного, хто зацікавлений літературою чи конкретним автором.

«Розгублені сили» та інші твори Василя Гірного — такі видання з'явилися 2008 року. Зібрав і підготував їх до друку тоді Володимир Пилипович, а вступ написав Ярослав Грицьковян. Тепер він доповнює цю публікацію критично-бібліографічними матеріалами. Слід зазначити, що від 1956 року фейлетони Гірного під псевдонімом Панько Щипавка друкувалися у «Нашому слові». Письменник помер 1981 року у Гданську.

З великим зацікавленням читаємо також про Євгена Гринишина — прозаїка 30-х років — та його «Рефлексії». У них автор веде нас вулицями довоєнного Гданська, багатими на архітектурні пам'ятки. Показує студентське життя у політехніці, де вчився і сам. Та гарматні постріли, які пролунали в неділю 1 вересня 1939 року, збудили усіх о 5 годині ранку — і безтурботна молодість закінчилася.

Приковують увагу й листи славістів Дмитра Чижевського та Івана Панькевича до Ярослава Грицьковяна з 1957 року — часів його студентського життя

у Кракові. Молоду людину зі схильністю до пошуку й аналізу наукових праць цікавив, серед інших, лист Миколи Гоголя українською мовою до Богдана Залеського, а також заява письменника про те, що він є українцем.

Українські видання у Польщі

1964 року у повоєнній Польщі видали першу українську літературну антологію «Гомін». Її редактором став Кость Кузик, який пізніше був серед тих, хто працював над «Українськими календарями». У книзі розмістили твори 42 авторів. Реалізацію цього задуму обговорювали на засіданнях пленумів Головного правління Українського суспільно-культурного товариства. Процес підготовки матеріалів тривав три роки. 28 квітня 1963 року зміст альманаху обговорювали у Варшаві на першій нараді Літературного об'єднання.

У книзі ж Пилиповича розміщена стаття «Ахіллесова п'ята» тодішнього редактора «Нашого слова» Степана Козака («НС» №21 за 1963 рік). Автор повністю передруковує огляди Козака («Літературне підгрунття») та іншого головного редактора видання — Романа Галана («Літературне ХХХ-ліття»), з якими варто ознайомитися, аби уявити, з яким величезним потенціалом увійшли літератори у ювілей Товариства. Була навіть думка, аби створити при Спілці польських письменників український філіал.

У 90-х роках Роман Галан та Тадей Карабович — про що також можна прочитати у книзі — спробували видати антологію української поезії у Польщі. Тексти були готові, чому задум не вдался — до кінця незрозуміло, хоча до його реалізації у 1988 році було залучене УСКТ, згодом — «Український архів» (1996 рік) та видавництво «Тирса» (1999 рік). Остаточною перепоною стала нібито втрата коштів, які судовий розпорядник забрав за борги за Народний дім у Перемишлі.

Антузіазм серед поетів був великий, бо ж вперше після «Гомону» їхня творчість мала шанси потрапити до широкого кола читачів. У 1992 році головний редактор «Нашого слова» Роман Галан і літературний редактор Тадей Карабович створили односторінковий «Запис» — своєрідну поетичну платформу, що виходила 33 рази, востаннє — у квітні 1994 року, вже після відходу Галана з «НС». Також вона мала з'явитися у 2000-му у підготовленій «Антології». У «Прочитаному та прослуханому» Володимир Пилипович розмістив також список усіх поетів, творчість яких з'явилася на сторінках тижневика. Тож заохочую зазирнути до видання і ознайомитися з цим, інколи скрутним, періодом культурної діяльності нашої громади.

У Варшаві тим часом виникали альтернативні молодіжні видання «Зустрічі» та «Відрижка». Володимир Пилипович показує графічне оформлення обкладинок останнього та список матеріалів, що друкувалися на сторінках літературного журналу.

Треба зауважити, що представлені у книзі літературознавчі статті, присвячені прозаїкам 20-х та 30-х років з Перемишля, публікувалися вперше — як стверджує автор — у щорічнику «Український літературний провулок», що його видає у Любліні Тадей Карабович.

Музичний доробок українців

Другий розділ книги — «Звукозапис і дискографія» — присвячений насамперед естрадному ансамблю «Трембіта» з Вроцлава та чоловічому хору «Журавлі». Окреме місце Володимир Пилипович відводить звукозаписам української еміграції.

Приємно читати історію «Трембіти», взяту почасти зі шпальт «Нашого

слова», — про її меценатів, диригента і солістів. У 70-х роках ансамбль був настільки активним, що відгуки про нього не сходили зі сторінок тижневика. Досі пам'ятаємо їхні блискучі успіхи на всіх перших фестивалях української культури (у Сяніку, Кентшині, Кошаліні). Більшість матеріалів про це писав редактор Михайло Дзвінка.

Після кожного фестивалю Польське радіо випускало фрагменти репертуару в ефір, але лише 18 травня 1969 року завдяки меценатові Василеві Шості «Трембіта» поїхала до Варшави для запису передачі у відомій студії цього радіо на вулиці Мисливецькій. Виявляється, що тепер цей матеріал важко знайти, бо записи тих років не були архівовані.

Справжню вінілову платівку ми отримали з репертуаром «Журавлів», яких записали у 1980 році. Потім українці Америки роздобули польський запис пісень, які не увійшли до цього видання, і випустили у себе значно більшим накладом. Це неоднозначно сприйняли у Польщі. Згодом прийшов «бум» на магнітофонні касети, які значно збільшили популярність хору. Про наступні записи і компакт-диски, а також про особовий склад хору, можна прочитати на 172-196 сторінках книги. Ще один великий блок текстів — «Дискографічні miscellanea» — присвячений

звукозаписам української еміграції, а в бібліографії можна знайти відомості зі вступів до музичних видань.

Основним джерелом інформації для Володимира Пилиповича стало «Наше слово», на яке він дуже часто посилався. Чому? Бо «виставлені на сайті Об'єднання українців у Польщі скани дозволили мені в домашньому затишку перечитувати річники газети і віднаходити тексти, які тут представлені читачеві», — пише автор і упорядник «Прочитаного і прослуханого».

Об'ємна книга Володимира Пилиповича (284 сторінки) — це доказ і підсумок, як пояснює він, «дотеперішніх моїх зацікавлень українською літературою, створеною в до- і післявоєнній Польщі, та українським звукозаписом в Польщі й на еміграції». Підсумок на свій ювілей, на який Володимир ледь натякнув. Вітаємо його з 70-літтям та сподіваємося на появу нових видань.

В книжці знайдемо сліди нашої культурної бутності у складних обставинах не тільки в часи Польської Народної Республіки. Це видання відразу приваблює обкладинкою, на якій зображена картина Теофіля Копистинського «Перемишль» (1870 рік), історичними ілюстраціями. Коректуру зробив Михайло Пульковський. ■

«Він зробив все, що міг»

Ці слова митрополита Української греко-католицької церкви кир Євгена Поповича стали мотто книжки «Спогади про Михайла Козака (1930-2020)», яка незабаром вийде в серії «На культурно-історичній ниві Закерзоння» у Перемишлі.

У ній читач зможе ознайомитися із життєвим шляхом перемиського українця, який походив із Гребенного Рава-Руського повіту — його описав науковець Богдан Білий. Михайло Козак, як і більшість із нас, зростав і вчився на «повернених» (західних та північних — *ред.*) землях Польщі. Здобувши вищу освіту в Щецинському університеті, опікувався дидактичною інфраструктурою під час навчального процесу в Інституті підвищення кваліфікації вчителів і наукових досліджень. Від 1981 р. працював методистом навчання.

Попри це і сімейні обов'язки, він був надзвичайно активним у громадській діяльності громади: дописував до українських періодичних видань і в Польщі, і за кордоном. Цікавився складною іс-

торією Батьківщини і культурною спадщиною України, мріяв про кращу долю для неї та всього українського народу.

Вийшовши на пенсію, Михайло Козак ще більше присвятив себе діяльності серед української спільноти у Польщі. Нам він запам'ятався насамперед як редактор і автор (часто — в неймовірному симбіозі з дружиною Катериною) документальних книг, присвячених історії перемиської єпархії та українських священників. Відчуваючи борг перед своїм родом та односельчанами, він навіть написав для них окрему книгу. В останньому ж виданні Михайло Козак зробив підсумок свого працюючого і чесного життя, покликанням якого було служити родині, нації, церкві і Батьківщині.

«Спогади про Михайла Козака (1930-2020)» проілюстровані знімками з багатого родинного альбому. Тож закликаємо читати її і замислитися над історією цієї звичайної і водночас незвичайної людини. ■

Сторінку підготувала
Наталія КРАВЧУК

Organizator:
FUNDACJA Pro Musica Viva

6 DNI MUZYKI UKRAIŃSKIEJ w WARSZAWIE

6. ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ у ВАРШАВІ
6–11 вересня 2020

Partnerzy:

Filharmonia Narodowa

Związek Ukraińców w Polsce

Nasz wybór

Wsparcie finansowe Festiwalu:

ZAIKT

MyVOX

Patronat medialny:

IOCS

REPUBLIKA

KULTURA

Nasze Slovo

TOKE

Візьми участь в дослідженні, що проводиться науковцями Факультету Психології Варшавського Університету і допоможи нам опрацювати програму діагностики і терапії для осіб, що перехворіли на коронавірус!

ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Ми шукаємо осіб, які дадуть нам відповіді на питання щодо їхнього здоров'я і функціонування під час пандемії — **здорових осіб, хворих або тих, що вже перехворіли на коронавірус**. Для заповнення анкети Вам знадобиться не більше 25 хвилин. Це дослідження є добровільним і гарантує конфіденційність (нерозголошення).

Ви можете припинити відповідати на питання в будь-який момент. Сподіваємося, що Ви візьмете участь в (коротших) другій і третій частинах дослідження, які відбудуться приблизно за місяць та за півроку.

Результати цього дослідження дадуть нам можливість опрацювати кращі програми психологічної допомоги для тисяч осіб у цілому світі, які пройшли через коронавірусну хворобу.

Впиши адресу в пошуковій системі або зіскануй QR-код
<https://tinyurl.com/NeuroCovid>

ПРО НАС

Ми є групою дослідників з Факультету Психології Варшавського Університету, що поєднує експертів з різних напрямків психології. Наша мета — аналізування психологічних наслідків пандемії в Польщі та у світі. Керівником проекту, до якого відноситься представлене вище дослідження, являється професор, доктор психологічних наук Емілія Лоек (Emilia Łojek).

Сконтактуй з нами:
neurocovid.research@psych.uw.edu.pl

Управи відділу та гуртка в Кошаліні Об'єднання українців у Польщі
запрошують на
XIV ЗУСТРІЧ КУЛЬТУР — КОШАЛІН 2020,
яка відбудеться 12 вересня 2020 року (субота) о 16.00.
Площа перед ратушею — Кошалін
(Rynek Staromiejski, Koszalin — scena City Box)

На заході будуть представлені українська, німецька, російська та кашубська культури.

Зірка концерту: «ГОРПИНА» (український гурт із Ольштина)

Будуть також страви нацменшин та ігри для дітей!

Вхід вільний!

Співорганізатори: Центр культури «СК 105»; Музей в Кошаліні; Німецьке суспільно-культурне товариство «Pomerania» в Кошаліні; Навчально-інтеграційний фонд «Freida» (ромська меншина в Кошаліні); Відділ Кашубсько-Поморського об'єднання в Кошаліні; Управління доріг та транспорту в Кошаліні; Управління спортивними об'єктами в Кошаліні.

Спонсори: Ad. Media Consulting; Управління гміни міста Кошаліна (співфінансування у формі дотації); Західнопоморське воєводство (співфінансування з бюджету).

XVIII Загальнопольський конкурс малюнків

«Рідні землі дідусів моїми очима»

Роботи можна виконувати у різних техніках (найкращий формат — А3). Просимо не класти на малюнки пластилін та гострі елементи, які можуть знищити дитячі роботи під час транспортування. Братимуться до уваги тільки індивідуальні праці.

На звороті просимо вказати: • ім'я і прізвище • клас і школу, вік автора • адресу і номер телефону.

Професійне журі оцінюватиме виконавців у категоріях:

- 1) діти дошкільного віку (до 6 років);
- 2) школярі 7-9 років (початкова школа);
- 3) школярі 10-12 років;
- 4) школярі 13-15 років.

Найкращі роботи будуть нагороджені та експоновані під час XLV Фестивалю українських дитячих ансамблів — Кошалін-2020.

Ми не повертаємо малюнки!

Роботи просимо надсилати до 30 вересня 2020

на адресу:

Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin.

тел.: 094 /342-64-70, 884-994-009, zup_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Колишні мешканці села Тростянець і Грозова та їхні нащадки запрошують усіх охочих взяти участь у зустрічах у рідних селах.

Заходи відбудуться 12-13.09.2020

Детальна інформація за номерами:
+48 609 271 201 — Богдан Патра (Тшеб'ятів),
+48 666 179 770 — Аліна Баціц-Салішевська (Слупськ).
Приїжджайте у рідне село!

11-12 вересня в Перемишлі в Народному домі відбудеться II Міжнародна наукова конференція «Українці та їхні сусіди впродовж століть: політика, економіка, релігія, культура і повсякденне життя».

Детальну програму дивіться на сайті «Нашого слова». Організатор — Українське історичне товариство у Польщі

XLV Фестиваль українських дитячих ансамблів — Кошалін-2020
відбудеться
14-15 листопада 2020 року (субота, неділя)

Заявки на участь просимо надсилати до 20 вересня на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce,
Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1
75-500 Koszalin
тел.: 94 /342-64-70, 884-994-009, zup_koszalin@wp.pl

У заяві слід вказати: ► назву ансамблю ► місцевість ► ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і телефон ► тему, заголовок, час тривання програми (виступ у суботу — не довше 15 хв, у неділю — 10 хв) ► кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей) ► кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Передплата «Нашого слова» на 2020 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	4,00 зл + поштові оплати	85,00 зл	170,00 зл	340,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	4,00 зл без поштових оплат	52,00 зл	104,00 зл	208,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	4,00 зл + поштові оплати	95,00 зл	190,00 зл	380,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	4,00 зл без поштових оплат	52,00 зл	104,00 зл	208,00 зл

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama — tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny — 22 677-88-11, sekretarz redakcji — 22 677-84-46,
redakcja — 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny — Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego — Paweł Łoza, sekretarz — Tetiana Daniuchenko, redaktorzy — Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny — Olga Rusina, redaktor techniczny — Olga Michaluk, prenumerata, reklama — Lesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja Krawczuk (Warszawa), Anastasija Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań, Kijów), Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena Humeniuk (Kijów), Kateryna Semchuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,
E-mail: zupw@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,
Internet: <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotokład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2700 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN, EURO, CAD:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 — czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ — 17⁰⁰.

